**1368** (2021-2022) – Nr. 1
ingediend op 12 juli 2022 (2021-2022)

# Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Karl Vanlouwe en Kristof Slagmulder

## van het verslagmoment van de Europese Raad van 30 en 31 mei 2022 (buitengewone Europese Raad)

verzendcode: BUI

Vlaams Parlement

*Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:*

*Voorzitter:* Cathy Coudyser.

*Vaste leden:*
Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

*Plaatsvervangers:*
Maaike De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneeckhout;
Steve Vandenberghe.

*Toegevoegde leden:*
Jos D'Haese.

INHOUD

I. Toelichting door Matthias De Moor ..... 4
1. Algemene situering ..... 4
2. Sancties tegen Rusland en Wit-Rusland ..... 4
3. Steun aan Oekraïne ..... 6
4. Voedselzekerheid ..... 7
5. Veiligheid en defensie ..... 8
6. Energie ..... 9
7. Economische situatie in de EU ..... 10
7.1. Inflatie en het rentebeleid van de ECB ..... 10
7.2. Kroatië en de euro ..... 10
II. Bespreking ..... 10
1. Vragen en opmerkingen van de leden ..... 10
1.1. Tussenkomst van Bart Tommelein ..... 10
1.2. Tussenkomst van Philippe Muyters ..... 13
1.3. Tussenkomst van Karl Vanlouwe ..... 14
1.4. Tussenkomst van Johan Deckmyn ..... 15
1.5. Tussenkomst van Karin Brouwers ..... 16
1.6. Tussenkomst van Staf Aerts ..... 18
2. Antwoorden van Matthias De Moor ..... 18
Gebruikte afkortingen ..... 29
Bijlage: Aanvullende antwoorden verstrekt na de commissiebespreking ..... 31

Op 7 juni 2022 bracht Matthias De Moor, diplomatiek vertegenwoordiger van Vlaanderen bij de Europese Unie, in de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme verslag uit over de buitengewone Europese Raad van 30 en 31 mei 2022.

# I. Toelichting door Matthias De Moor

## 1. Algemene situering

*Matthias De Moor* brieft de commissie over de buitengewone Europese Raad die is doorgegaan op 30 en 31 mei 2022. Het betrof een 'buitengewone' bijeenkomst omdat hij voortvloeide uit de buitengewone omstandigheden waarin we ons momenteel bevinden. De oorlog in Oekraïne – die ondertussen al meer dan honderd dagen duurt – stond vanzelfsprekend hoog op de agenda. Het einde van dat conflict lijkt ook niet in zicht te zijn, mee omdat het diplomatieke venster zo klein is en het geweld op het terrein voortduurt. De gevechten lijken zich nu wel meer te concentreren in het oosten van het land, maar de strijd is wel intensief en aanhoudend. Dat er sinds afgelopen zaterdag ook opnieuw aanvallen op Kiev worden uitgevoerd, maakt de toestand er niet minder precair op. Vandaar dan ook dat de sancties tegen Rusland en Wit-Rusland opnieuw op de agenda stonden, evenals natuurlijk de steun aan Oekraïne.

Naast de Oekraïnekwestie, maar daar natuurlijk wel aan gelinkt, stond ook de problematiek van de voedselzekerheid op de agenda. Dat is logisch aangezien de 'graanschuur van Europa' momenteel in staat van beleg is. Het Oekraïense graan raakt daardoor het land niet uit, wat gevolgen sorteert op wereldvlak. De Europese Unie heeft zich nu beraden over de manier waarop ze daar best mee kan omgaan. Een volgend – eveneens verbonden – punt was veiligheid en defensie. Hier werd potentieel een historisch keerpunt bereikt. Een laatste punt ten slotte was energie, en dan meer bepaald de kwestie hoe men onafhankelijk kon worden van Russische leveringen.

## 2. Sancties tegen Rusland en Wit-Rusland

De spreker gaat eerst in op de kwestie van de sancties tegen Rusland en Wit-Rusland. Oorspronkelijk had Hongarije aangekondigd dat het daar niet over zou gaan op deze buitengewone Europese Raad. Maar uiteindelijk blijkt dit discussieonderwerp zo'n tachtig procent van de tijd te hebben opgenomen. Om dit wat te kaderen brengt Matthias De Moor de historiek van het sanctiegebeuren in herinnering. Die gaat terug tot voor de Russische inval. De sancties in kwestie zijn zeer divers, maar de zwaarstwegende zijn natuurlijk economisch en financieel van aard. Ook individuen worden echter geviseerd, via reisverboden en bevriezing van tegoeden van personen en entiteiten. Ook inzake import gelden er verboden en restricties. Zo mag er geen steenkool meer worden ingevoerd. Maar ook voor hout, cement, staal en ijzer zijn er al belangrijke restricties in voege. Het schrappen van nog meer Russische banken uit het SWIFT-systeem, het 'de-swiften', stond eveneens op de agenda. Verdere maatregelen behelzen het sluiten van het luchtruim en van de havens voor Russische vliegtuigen en schepen, mediaverboden, beperkingen op het wegverkeer, bemoeilijken van visumaanvragen enzovoort. Er bestond met andere woorden al een heel scala aan sancties, die nu in een zesde sanctiepakket worden verdergezet.

De Russische olie was daarbij een belangrijk punt van discussie. Vooraf had commissievoorzitter Ursula von der Leyen nogal enthousiast aangekondigd dat er een algemeen verbod op olie-import uit Rusland zat aan te komen. Een dergelijk volledig verbod is er niet gekomen, maar het is wel tot een behoorlijk omvattend verbod gekomen. Gelet op de bestaande infrastructuur en de lock-in van Hongarije en andere

'landlocked' staten, is er voorzien in een uitzondering voor import van ruwe olie via pijpleidingen. De aanvoer van olie per schip daarentegen, die goed is voor twee derde van de totale olie-import, is volledig in de ban gedaan. En wanneer Polen en Duitsland, zoals aangegeven, tegen het einde van dit jaar ook zullen stoppen met de afnamen van olie via de pijplijn, zal zo'n 93 procent van de olie-import uit Rusland geïmpacteerd zijn, wat een zware financiële aderlating voor het Russische regime zal betekenen.

Zoals altijd het geval is bij dergelijke sancties, is er ook hier wel sprake van een 'gratieperiode' van zes tot acht maanden vooraleer ze echt in voege treden. Dat zal dus rond het einde van het jaar zijn. Daarnaast wordt er natuurlijk ook voorzien in back-ups voor de landen die zwaar afhankelijk zijn van Russische import. Mocht Rusland eigenstandig beslissen om de kraan dicht te draaien, dan moeten landen als Hongarije alternatieven hebben om hun energievoorziening veilig te stellen.

Verder zijn er, zoals gezegd, ook opnieuw personen en entiteiten toegevoegd aan de sanctielijsten. Ze worden getroffen door reisverboden en hun tegoeden worden bevroren. Een veelbesproken figuur daarbij was patriarch Kirill van de Russisch-Orthodoxe kerk, die normaliter op de sanctielijst had moeten terechtkomen, maar daar op aandringen van Hongarije finaal opnieuw van afgehaald is. Dat gebeurde overigens na de eigenlijke Europese Raad, en leidde tot enige ontsteltenis bij de verschillende betrokken ambassadeurs. Daar waar de toegeving aan Hongarije met betrekking tot de import van Russische olie op veel begrip kon rekenen, was dat niet het geval met deze specifieke kwestie. Zeker gezien de katholieke achtergrond van het land in kwestie, was er immers geen voor de hand liggende link. Maar volgens Viktor Orbán ging het hier om een principiële kwestie, die raakte aan de vrijheid van godsdienst.

Een andere belangrijke sanctie is gelegen in het verwijderen van Sberbank, de grootste Russische bank, uit het SWIFT-systeem. Die was tot nog toe gespaard gebleven omwille van zijn betrokkenheid bij de betalingen voor energietransacties. Met name Duitsland vreesde hier negatieve repercussies. Uiteindelijk is men echter toch overstag gegaan.

In dit sanctiepakket wordt ook nog eens teruggekeken naar de vorige sanctiepakketten en wordt erop aangedrongen dat de eerder overeengekomen sancties ook terdege zouden worden nageleefd. Ook aan derde landen, buiten de Europese Unie, wordt overigens gevraagd om deze sancties toe te passen.

De mate waarin dit nieuw afgesproken sanctiepakket een succes genoemd kan worden, is vatbaar voor interpretatie. Enerzijds is er wel degelijk een akkoord bereikt tussen alle lidstaten over een sanctiepakket, maar anderzijds kan men er ook niet omheen dat dit mee te danken is aan de uitzondering die men heeft voorzien ten aanzien van de olie-import via de pijplijn. Verder zijn er ook al divergenties in de reacties op de resultaten van de Europese Raad. Met name is het onduidelijk of er een zevende sanctiepakket zal komen. Sommigen menen dat, afhankelijk van de evolutie van de situatie op het terrein, er nog vervolgstappen moeten kunnen komen. Anderen, waaronder de Belgische premier, hebben laten uitschijnen dat het zesde sanctiepakket allicht ook het laatste zal geweest zijn waarover men binnen de Europese Raad nog eensgezindheid heeft kunnen bereiken. Rekening houdend met het feit dat het vijfde sanctiepakket al dateert van 8 april 2022, heeft het inderdaad heel veel tijd gekost om tot het zesde pakket te komen. Niemand kan dus om de vaststelling heen dat het zesde pakket heel veel moeite gekost heeft. Nog verder gaan zou de Europese cohesie zwaar onder druk zetten. En Rusland weet dat natuurlijk ook zeer goed.

Men is dan ook behoorlijk transparant en duidelijk over de vraag of gas in een eventueel zevende sanctiepakket zou kunnen worden opgenomen. Dat is niet aan

de orde, want daarmee zou men zichzelf te veel schade berokkenen. De afhankelijkheid van Russisch gas is immers bijzonder groot, en ook dat weet Rusland maar al te goed, wat het een zekere leverage geeft. Men moet hierbij wezenlijk echter ook steeds in gedachten houden dat Rusland even afhankelijk is van de inkomsten uit zijn gas, als wij afhankelijk zijn van het gas zelf. Dat bepaalt de marges om over en weer te reageren. Maar hoe dan ook heeft de Europese Unie zich hier opnieuw bereid getoond om zelf een prijs te betalen teneinde Oekraïne te ondersteunen. Dat is zeker een signaal dat kan tellen.

Voor wat de naleving van de afgesproken sancties betreft, komen de hoger reeds vernoemde derde landen weer in het vizier. Daar verdient Servië een speciale vermelding. Recent was daar de Russische minister van Buitenlandse Zaken, Sergej Lavrov, uitgenodigd om te praten over een gasdeal die voor een periode van drie jaar is afgesloten tussen Rusland en Servië. Het bezoek is niet kunnen doorgaan, maar ondertussen zal Servië toch weer drie jaar afhankelijk zijn van Russisch gas, dat ze tegen zeer gunstige voorwaarden hebben kunnen aankopen. Dit toont minstens aan dat Servië niet bepaald eenduidig is in zijn Europese ambities. Eind deze maand, meer bepaald op 23 juni 2022, zal er een top doorgaan tussen de landen van de Westelijke Balkan en de Europese Unie, waar er ongetwijfeld gereageerd zal worden op de pro-Russische houding van Servië.

## 3. Steun aan Oekraïne

Een tweede belangrijk aspect van de besprekingen op deze buitengewone Europese Raad betrof de steun aan Oekraïne zelf. Ook wat dat betreft was er vooraf al heel wat geregeld. De spreker verwijst in dat verband onder andere naar de European Peace Facility die ondertussen al goed is voor twee miljard euro aan militaire steun vanuit de Europese Unie. Daarnaast zijn er ook verschillende humanitaire initiatieven genomen, onder andere wat betreft de opvang van vluchtelingen. Ook zijn er internationale donorconferenties geweest – onder andere in april (Stand up for Ukraine) en begin mei – die heel wat middelen (ter waarde van zo'n 20 miljard euro) gemobiliseerd hebben.

Tegenover die hoge bedragen staat natuurlijk ook een grote nood. Ondertussen zijn er immers al meer dan 14 miljoen vluchtelingen, die zich grotendeels in Oekraïne zelf bevinden. Oekraïense vluchtelingen vindt men verder terug in Polen, Moldavië, Hongarije, Slovakije enzovoort. Een aantal stroomt, vooral vanuit Polen, ook verder door naar andere landen van de Europese Unie. Er bevinden zich overigens ook Oekraïense vluchtelingen in Rusland en Wit-Rusland. Stilletjes aan beginnen er ook vluchtelingen terug te keren naar Oekraïne, nu het conflict zich lijkt te zullen beperken tot oostelijk Oekraïne. Op Europees niveau is ervoor gezorgd dat Oekraïense vluchtelingen kunnen verblijven in de EU, er kunnen werken, er medische zorgen kunnen genieten, er onderwijs kunnen genieten en onder de sociale zekerheid vallen. In België zijn er ondertussen zo'n 50.000 Oekraïense vluchtelingen, waarmee ons land ruim zijn deel doet. De manier waarop de steun aan Oekraïne finaal gefinancierd zal worden is nog voorwerp van onderzoek, maar een optie zou erin kunnen bestaan om de zaak te kaderen binnen het huidige meerjarig financieel kader.

Op de buitengewone Europese Raad van 30 en 31 mei 2022 stond de kwestie van steun aan Oekraïne opnieuw aan de agenda. Er werd daar herinnerd aan het feit dat de invoerrechten voor import uit Oekraïne werden opgeschort, dat de EPF verder wordt opgevoerd en de militaire steun dus doorgaat. Rond dat laatste zal – om strategische redenen – overigens wel minder gecommuniceerd worden. Er is verder ook nood aan macro-economische bijstand aan Oekraïne, teneinde te voorkomen dat zijn liquiditeitsproblemen zouden ontsporen. Dat zou zo'n 9 miljard euro kosten. Hoe dat precies zal gebeuren en welke de modaliteiten daarvan zullen zijn, maakt voorwerp uit van verdere besprekingen. Mogelijk zal er gewerkt worden met zeer goedkope leningen of subsidies. Dat moet de komende dagen en weken uitgemaakt worden.

Hoewel het einde van het conflict nog absoluut niet in zicht is, wordt toch al nagedacht over de wederopbouw van Oekraïne. Kernvraag daarbij is hoe de infrastructuur en de economie van Oekraïne opnieuw op de been gebracht kunnen worden met Europese steun. Die wederopbouw wordt verder ook gekaderd in het Oekraïense traject naar Europa toe. Dat impliceert dus ook de nodige hervormingen en aandacht voor corruptiebestrijding bij de aanwending van die middelen. Voor de financiering van die wederopbouw zou er een Rebuild Ukraine Facility komen, die ongeveer langs dezelfde lijnen zal werken als de Recovery and Resilience Facility (die werd opgetuigd naar aanleiding van de coronacrisis). Welke prioriteiten er gelegd zullen worden en welke maatregelen er precies genomen zullen worden, zal dan verder uitgeklaard worden in een Ukraine Reconstruction Platform. Bij dat laatste zullen zowel de Europese Unie, haar lidstaten, als Oekraïne betrokken zijn. Een andere potentiële financieringsbron voor die wederopbouw bestond in het confisqueren van de bevroren Russische tegoeden. Dat zou onderhand al over een bedrag van zo'n tien miljard euro gaan. Nogal wat van die tegoeden bevinden zich in België, omdat Euroclear hier gevestigd is. Dit gegeven dient echter met de nodige voorzichtigheid benaderd te worden, omdat het niet eenvoudig zal zijn een en ander juridisch sluitend te maken. Bevriezen van tegoeden is relatief eenvoudig in vergelijking met het verbeurdverklaren ervan met het oog op het inzetten bij de Oekraïense wederopbouw. Het onderzoek ter zake loopt en de Europese Raad heeft de Europese Commissie opgeroepen dat daarna ook effectief ten uitvoer te leggen.

Een ander aspect van de steun aan Oekraïne is gelegen in de mogelijke toetreding van het land tot de Europese Unie. Dat punt werd echter niet in detail besproken op deze buitengewone Europese Raad. De spreker zal daar verder nog op terugkomen.

## 4. Voedselzekerheid

Een ander belangrijk thema dat op de agenda van de Europese Raad stond, was dat van de voedselzekerheid. De Europese Raad stelt in dat verband vast dat grote delen van de Oekraïense landbouwproductie vernietigd of geblokkeerd worden, als ze al niet toegeëigend worden door het Russische leger. Dat leidt tot het ontstaan van ernstige problemen inzake aanbod van met name graan en tarwe. De Europese Unie probeert daarop een antwoord te bieden via zogenaamde solidariteitscorridors, die erop gericht zijn om het Oekraïense graan via de weg en het spoor tot in Europese havens te brengen. Dat zou moeten leiden tot een normalisering van het aanbod van die producten, wat op zijn beurt een matigend effect op de prijzen zou moeten hebben.

Zelf ondervindt de Europese Unie overigens geen bevoorradingsproblemen qua voeding dankzij het gemeenschappelijk landbouwbeleid. Dat maakt de Europese Unie echter niet immuun voor prijsstijgingen, die vooral voor de armere ontwikkelingslanden zeer problematisch dreigen te worden. Daarom was ook de Afrikaanse Unie vertegenwoordigd bij de bespreking van dit onderwerp. De voorzitter ervan, de Senegalese president Macky Sall, benadrukte de urgentie van de problematiek van de aanvoer van voldoende voedsel en van de stijgende prijzen voor landen op het Afrikaanse continent. Hij ging tijdens de top mee in de vaststelling dat dit aan Rusland lag. Enkele dagen later heeft hij dezelfde problematiek besproken met Vladimir Poetin, die zich bereid verklaard heeft om de blokkade van de haven van Odessa op te heffen teneinde de uitvoer van graan opnieuw mogelijk te maken. Voorwaarde was dan wel dat bepaalde sancties tegen Rusland en Wit-Rusland zouden worden opgeheven. Ook in Wit-Rusland bevindt zich overigens een corridor waarlangs Oekraïens graan zou kunnen worden uitgevoerd.

Het moge duidelijk zijn dat er een spelletje zwartepieten gespeeld wordt, waar de betrokken landen in Afrika, Azië en het Midden-Oosten geen boodschap aan hebben. Of de stijgende voedselprijzen te wijten zijn aan de oorlog in het algemeen, aan

de blokkades of aan de sancties die Europa genomen heeft, maakt hen niet uit. De Europese Unie beklemtoont dat ze geen sancties genomen heeft met betrekking tot landbouwproducten, maar er is wel sprake van collateral damage. Als men bijvoorbeeld bepaalde schepen niet meer toelaat tot Europese havens en als bepaalde verzekeringen niet meer mogen worden afgesloten voor Russische schepen, dan belemmert dat natuurlijk ook wel de export van landbouwproducten. Maar hoewel er twee kanten aan het verhaal zitten, kan toch niet ontkend worden dat de ultieme verantwoordelijkheid bij Rusland ligt.

Een ander antwoord van de Europese Unie op de voedselcrisis is de Food and Agriculture Resilience Mission. Deze komt voort uit een initiatief van Emmanuel Macron en is gebaseerd op drie pijlers. Vooreerst is er het vrijwaren van de handel in levensmiddelen door het zoveel als mogelijk voorkomen van handelsbelemmeringen. De tweede pijler is die van de solidariteit, waarbij er moet ingezet worden op een stijging van de productie, ook binnen de rijkere landen. Die extra productie kan dan worden overgeheveld naar de landen die het moeilijk hebben. En ten slotte dient ook de productie in die landen zelf te worden opgewaardeerd en duurzamer gemaakt te worden. Op die manier kunnen de getroffen landen minder afhankelijk worden van import. Matthias De Moor benadrukt dat dit plan weliswaar nog in de kinderschoenen staat, maar dat er toch de duidelijke intentie van de Europese Unie uit blijkt om hier proactief op in te zetten.

## 5. Veiligheid en defensie

Een ander belangrijk gespreksonderwerp op deze Europese Raad was veiligheid en defensie. Ook wat dat betreft viel er behoorlijk wat nieuws te noteren, ook voor wat betreft de NAVO. Einde juni gaat in Madrid een NAVO-top door, waar onder meer de mogelijke toetreding van Finland en Zweden op de agenda zullen staan. Tijdens de buitengewone Europese Raad ging men verder door op de conclusies van de top van Versailles van einde maart. Met betrekking tot het vastgestelde tekort aan defensie-investeringen, werd toen een studie gevraagd naar de exacte aard van de tekorten en naar de manieren waarop daaraan tegemoetgekomen kon worden. Die studie wordt nu verdergezet.

Er werd vastgesteld dat de uitgaven te gefragmenteerd verlopen, dat er een te grote externe afhankelijkheid is qua militair materieel, en ook gewoon dat er sprake is van totale onderinvestering in het militaire apparaat. Daarom wordt er nu gevraagd om zich te beraden over gezamenlijke aankopen van militair materieel, kwestie van een betere markt- en onderhandelingspositie te hebben. Ook moet de industriële productiecapaciteit voor militair materieel verhoogd worden, waarbij men ook voldoende oog moet hebben voor de kleine en middelgrote ondernemingen. Dat laatste was een vraag die met name ook vanuit België kwam. Ook zij moeten hun steentje kunnen bijdragen aan de defensietechnologie en defensie-industrie. Dit alles moet ook gebeuren tegen de achtergrond van de eventuele ontwikkeling van een strategische programmering en een strategische coördinatie, die desgevallend zelfs moet kunnen leiden tot een gezamenlijk Europees defensie-investeringsprogramma. Het mag duidelijk zijn dat zoiets tot voor kort totaal ondenkbaar was. Zelfs Denemarken heeft zich daar recent toe bereid verklaard, wat op zich ook al een historisch gegeven is. Er zal dus binnen de Europese Unie gezamenlijk worden nagedacht over het coördineren van de defensie-investeringen en -uitgaven, op basis van gezamenlijke strategische keuzes.

Dat Europese verhaal blijft echter wel vastgekoppeld aan het NAVO-verhaal. Daarbij wordt het belang van het trans-Atlantisch partnerschap, en dan meer in het bijzonder de NAVO, meermaals herhaald. Het wordt bestempeld als de essentie van ons defensiebeleid.

Een ander belangrijk aspect betreft de actieve aandacht voor militaire infrastructuurprojecten ter bevordering van de militaire mobiliteit. Daar zou vanuit de Europese Unie behoorlijk wat geld in geïnvesteerd kunnen worden. Voor Vlaanderen is in dat verband de IJzeren Rijn (de 3RX-spoorcorridor) een erg relevant dossier. Die moet mee zorgen voor een spoorconnectie van Antwerpen tot Helsinki, die snel militair transport mogelijk moet maken. Ook daar staan potentieel flink wat Europese middelen tegenover.

## 6. Energie

Ook het thema energie kwam ter sprake op de buitengewone Europese Raad, en dan met name de afbouw van de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen (olie, steenkool en gas). Olie en steenkool maken ondertussen al het voorwerp uit van sancties. Dat maakt dat het pad naar de voorgenomen onafhankelijkheid voor die twee al is ingezet. Gas blijft daarentegen een erg moeilijk verhaal. De kritiek dat het vooralsnog niet in de sancties is opgenomen, wordt enigszins gecounterd via het zogenaamde REPowerEU-plan. Dat is een plan om op wat langere termijn van het Russische gas af te raken. Dat moet gebeuren op een drievoudige manier. Vooreerst streeft men een diversificatie van de leveranciers van fossiele brandstoffen na. Dit gebeurt idealiter via een Europees platform, zodat de Europese Unie als geheel met die externe partners kan onderhandelen over bijkomende leveringen. Maar ondertussen zijn er wel verschillende lidstaten die hun eigen weg aan het zoeken zijn. Ten tweede streeft men Europabreed een versnelde uitrol van de hernieuwbare energie na. Hierbij spelen een aantal zeer technische factoren echter een belangrijke rol. Zo nemen in bijna alle lidstaten de vergunningsprocedures rond hernieuwbare-energieprojecten erg veel tijd in beslag. Er wordt dan ook bekeken hoe die verkort kunnen worden, kwestie van daar efficiëntiewinsten te behalen. Inzake de uitrol van hernieuwbare energie zijn er ook opmerkelijke parallellen met het militaire verhaal. Ook hier wordt er immers ingezet op het verhogen van de productiecapaciteit, het ontwikkelen van innovatie, het toezicht houden op toeleveringsketens, en het vinden van nieuwe partnerschappen. Een derde luik bestaat uit het promoten van energie-efficiëntie. De niet-gebruikte energie is per definitie immers altijd de goedkoopste. Die drie luiken vindt men terug in de conclusies van de Europese Raad.

Ook hier vormt de financiering weer een belangrijke kwestie, waarover geen onverdeelde overeenstemming bestond. Het lijkt echter wel de bedoeling te zijn om de zaak op eenzelfde manier te organiseren als reeds het geval is voor de plannen voor herstel en veerkracht. Meer bepaald zou er een REPowerEU-luik kunnen ingebracht worden in die plannen voor herstel en veerkracht. Specifiek voor België stelt zich dan echter het probleem dat we binnen die RRF net minder middelen ontvangen. Dat maakt het voor ons bezwaarlijk om daar nog eens een REPowerEU-luik aan toe te voegen. Binnen REPowerEU wordt momenteel gespeeld met de idee om de middelen Europabreed op dezelfde manier te verdelen als gebeurd is onder NextGenerationEU, waar met name werd gekeken naar het bbp van de verschillende landen. Die verdeelsleutel wordt nu door een aantal landen, waaronder België, betwist. Zij willen dat er vooral gekeken wordt naar de mate waarin een land afhankelijk is van de invoer van Russische fossiele brandstoffen en welke inspanningen er dus zullen nodig zijn om van die afhankelijkheid af te raken. Het moet echter gezegd, dat er wel een zekere weigerachtigheid bestaat, ook vanuit de Europese Commissie, om al te veel aan de zaak te gaan morrelen. Dat overigens ook bij gebrek aan betere ideeën.

### 7. Economische situatie in de EU

7.1. Inflatie en het rentebeleid van de ECB

Matthias De Moor wijst er verder nog op dat de energie- en de voedselkwestie natuurlijk ook niet los gezien kunnen worden van de hoge inflatiecijfers. Die werden weliswaar niet als apart thema besproken op de Europese Raad, maar met een inflatiepeil van 8,1 procent (dus ver boven de ECB-doelstelling van 2 procent) dringt de kwestie zich natuurlijk wel op aan de Europese beleidsvoerders.

De Europese Centrale Bank blijft vooralsnog wel erg voorzichtig, in de zin dat er is aangekondigd dat in juli en september de rente geleidelijk aan verhoogd zal worden, telkens met 25 basispunten. Deze week wordt er vergaderd met de verschillende Europese centrale banken, wat allicht zal leiden tot het behoud van het voorgenomen schema. Dat vooral ook omdat de ECB werkt met inflatieverwachtingen op middellange termijn. De vaststelling dat de inflatie vooral gegenereerd wordt door energieprijzen en voedingsprijzen leidt tot de conclusie dat die middellangetermijnverwachtingen al bij al nogal meevallen.

Daarnaast bestaat er ook een zekere vrees dat de economie zou kunnen gaan vertragen door de renteverhogingen. Momenteel zit de economie in de Europese Unie nog in een positieve flow. Er wordt nog altijd een economische groei van om en bij de 2,7 procent verwacht. Men hoedt er zich dan ook voor om die groei in het gedrang te brengen door deze of gene beslissing. Maar anderzijds is de centrale missie van de ECB toch gelegen in de strijd tegen de inflatie, die ze momenteel onvoldoende lijkt aan te pakken. Dit ook en vooral in het licht van de nog steeds zeer lage rente, en dienovereenkomstig de marge die er onmiskenbaar is om die rente te verhogen.

7.2. Kroatië en de euro

Goed nieuws kwam er dan weer vanuit Kroatië, dat er klaar voor lijkt te zijn om – als twintigste land – toe te treden tot de eurozone. Dat zou eind juni formeel bekrachtigd worden en zou begin 2023 een feit zijn.

## II. Bespreking

### 1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkomst van Bart Tommelein

*Bart Tommelein* wijst erop dat de Europese Commissie in maart van dit jaar een nieuw plan heeft voorgesteld om het hoofd te bieden aan de stijgende energieprijzen en de EU onafhankelijker te maken van import van Russische fossiele brandstoffen. Hij had van Matthias De Moor graag vernomen op welke manier dat plan concreet inzet om de stijgende energieprijzen onder controle te houden. Welke instrumenten schuift de Europese Commissie in dat verband naar voor, en wat is de impact daarvan? En zijn er eventueel nog andere middelen die kunnen worden ingezet om op het Europese niveau het hoofd te bieden aan de stijgende energieprijzen? Het komt het lid voor dat veruit de meeste maatregelen momenteel genomen worden op het regionale en het federale niveau. Allicht is ook op Europees niveau nog een en ander mogelijk. Circuleren er achter de schermen mogelijk al meer concrete voorstellen?

REPowerEU is, zoals Matthias De Moor duidelijk gesteld heeft, gekoppeld aan het coronaherstelfonds dat in de zomer van 2020 werd overeengekomen. Van de lidstaten wordt verwacht dat ze de bestaande herstelplannen actualiseren om aanspraak te

kunnen maken op de nieuwe middelen. Concreet betekent dit dat ze in een soort addendum moeten aangeven hoe ze sneller van de Russische energiebronnen af denken te kunnen raken. Het is daarbij de vraag of er intra-Belgisch iets zal veranderen aan de verdeling van dat herstelfonds. Heeft deze middelenverschuiving met andere woorden ook een impact op Vlaanderen? En werkt Vlaanderen als dusdanig ook mee aan deze denkoefening?

Premier Alexander De Croo ondertekende tijdens de North Sea Summit op 18 mei 2022 de ambitieuze Verklaring van Esbjerg over de Noordzee als groene-energiecentrale van Europa. De Noordzee wordt zo de grootste duurzame-energiecentrale van Europa. België, en meer bepaald Vlaanderen, is een van de absolute wereldleiders op het vlak van windenergie op zee. De thuisstad van de spreker, Oostende, fungeert daarvoor als uitvalsbasis. Op een goede tien jaar tijd is België wereldwijd de nummer twee geworden voor wat betreft offshore capaciteit per inwoner. Vooroplopen rendeert natuurlijk ook economisch. Onze bedrijven zijn op die manier uitgegroeid tot wereldleiders op het vlak van windenergie.

Het lid stelt zich de vraag in welke mate het mogelijk en wenselijk is dat ook andere buurlanden zich hierbij zouden kunnen aansluiten. Hij verwijst in dat verband naar Frankrijk. Geografisch gezien ligt de Noord-Franse kust tussen Duinkerke en Calais immers ook aan het uiterste zuidelijke gedeelte van de Noordzee. En zou dit eventueel mee kunnen helpen om de problemen rond de Franse windmolenparken op te lossen? Dat is een kwestie waarover ons land een klacht heeft ingediend bij de Europese Commissie. Mogelijk is er interesse van de kant van president Macron en de zijnen om deel uit te maken van het grotere project. Het is verder ook de vraag of deze Noordzeesamenwerking vanuit Vlaanderen gepromoot zal worden als best practice om nog meer regio's warm te maken voor deelname aan gelijkaardige projecten om de afhankelijkheid van derde landen, en dus niet enkel van Rusland, af te bouwen. Immers, hoe meer lidstaten en regio's de handen in elkaar slaan, hoe groter de productie en de impact worden. Welke rol kan Vlaanderen spelen in dit project?

Bart Tommelein komt dan tot de kwestie Oekraïne. Hij stelt vast dat de leiders na wekenlange onderhandelingen zo goed als een akkoord bereikt hebben over een zesde sanctiepakket, met inbegrip van een gedeeltelijk verbod op de meeste Russische olie-invoer voor het einde van het jaar. Voor sommigen is dit echter 'too little, too late'. Het goede nieuws is, met andere woorden, dat de wereld op 31 mei 2022 wakker werd met de melding dat de Europese Unie een akkoord heeft bereikt over een embargo op Russische olie. Het slechte nieuws is dat de EU daarvoor maar liefst 26 dagen nodig heeft gehad. En zelfs dan nog konden de leiders alleen maar instemmen met een akkoord met kanttekeningen. Viktor Orbán heeft daar overigens nog een schepje bovenop gedaan, door de Russische patriarch Kirill van de sanctielijst te laten halen. Volgens dat zesde sanctiepakket zal tegen het einde van dit jaar alleen Russische olie die per schip naar de EU wordt vervoerd, worden verboden. Dat vertegenwoordigt ongeveer twee derde van de invoer vanuit dat land. Russische olie die via pijpleidingen de EU bereikt, zal, althans tijdelijk, worden vrijgesteld. Bart Tommelein vraagt zich af op welke manier ervoor gezorgd zal worden dat er geen oneerlijke concurrentie ontstaat en dat het gelijk speelveld binnen de interne markt wordt gehandhaafd. Welke impact mogen wij hiervan verwachten op onze havens? Het lid denkt daarbij heel in het bijzonder aan de haven van Zeebrugge.

De Europese Commissie wil de invoer van Russische olie geleidelijk stopzetten, daar waar verschillende economisten er veeleer voor pleiten om op EU-niveau een invoertarief op Russische olie in te stellen. In tegenstelling tot wat het geval is bij een embargo, zou zo'n invoertarief de Russische inkomsten verlagen, zonder de EU-consumentenprijs – al te zeer – op te drijven. Bart Tommelein brengt in herinnering dat hij in de aanloop naar de Oekraïneoorlog in de plenaire vergadering al gewaarschuwd heeft voor dergelijke embargo's. Zoiets pleegt immers al eens al een

boemerang terug te komen. Hij vervolgt dat een dergelijk invoertarief inkomsten zou opleveren voor de EU, die anders naar Rusland zouden gaan. De inkomsten van dat invoertarief zouden dan bijvoorbeeld naar een fonds kunnen vloeien dat gebruikt wordt ter ondersteuning van de regio's die het hardst getroffen worden door de afbouw van de energieafhankelijkheid van Rusland. Van Matthias De Moor had hij graag vernomen of dit alternatief op Europees niveau desgevallend al onderzocht wordt. Of is dit niet langer aan de orde? In elk geval ware het interessant om het standpunt van de Vlaamse vertegenwoordiger te vernemen.

De Raad nam op 24 mei laatstleden ook een verordening aan die tijdelijke handelsliberalisering en andere handelsconcessies mogelijk maakt voor bepaalde Oekraïense producten. Het besluit in kwestie zal een jaar gelden. Wat is hiervan de concrete impact voor Vlaanderen en de Vlaamse ondernemingen? Over welke producten gaat het hier precies? En kan de Vlaamse vertegenwoordiger desgevallend het effect hiervan kort toelichten?

Om de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne te ondersteunen heeft de Raad ook een besluit aangenomen waardoor de lidstaten dit jaar in totaal 3,5 miljard euro meer kunnen krijgen naargelang de instroom van opgevangen vluchtelingen. Hiermee wordt de voorfinanciering uit REACT-EU verhoogd, en stijgt het programma in 2022 van 11 procent naar 15 procent voor alle lidstaten. Het lid had graag vernomen of ook de Vlaamse lokale besturen in het kader van deze verschuiving van middelen op Europees niveau, ondersteuning kunnen ontvangen voor de opvang van vluchtelingen. Op zijn beurt heeft de Europese Raad op de informele top van 30 mei de Europese Commissie verzocht nieuwe initiatieven in te dienen om de inspanningen inzake de opvang van tijdelijk ontheemden te ondersteunen binnen het meerjarig financieel kader. Het lid had graag vernomen over welke initiatieven men hier spreekt. Op het terrein leeft momenteel immers nogal wat onduidelijkheid. Sommige signalen lijken erop te wijzen dat mensen terugkeren naar Oekraïne. Zal men dit voor Vlaanderen opvolgen en kan men nagaan welke hulp er aan de Vlaamse lokale besturen kan geboden worden als ondersteuning voor de opvang?

De Europese Raad roept ook alle landen op zich bij de EU-sancties aan te sluiten. Pogingen om de sancties te omzeilen of Rusland op een andere manier te ondersteunen, moeten worden stopgezet. Maar Servië heeft einde mei nog een driejarig contract getekend voor Russisch gas tegen een gunstig tarief. De Servische president Aleksandar Vučić is de belangrijkste bondgenoot van Poetin in de Westelijke Balkan. Hoewel Servië onderhandelt over toetreding tot de Europese Unie, weigert het zich aan te sluiten bij de Europese sancties tegen Rusland. Wel stemde het voor een – overigens sanctieloze – VN-resolutie waarin de Russische aanval op Oekraïne veroordeeld werd. De voorbije weken nam de druk vanuit de EU op Servië toe om zijn beleid tegenover Rusland te veranderen. Het lid vraagt welke gevolgen dit zou kunnen hebben voor de toetredingsonderhandelingen met Servië en of men desgevallend in de Europese wandelgangen al een signaal gehoord heeft dat de band tussen Servië en Rusland een rode lijn zou kunnen zijn voor verdere gesprekken.

Verder komt het Bart Tommelein voor dat de Oekraïense kandidatuur voor EU-lidmaatschap op korte termijn zeker geen haalbare kaart is. De beslissing om Oekraïne toe te laten ligt bij de lidstaten en vergt unanimiteit. Er bestaat daarenboven ook geen spoedprocedure voor EU-toetreding. En ondertussen hebben ook Georgië en Moldavië een verzoek tot EU-lidmaatschap ingediend. De spreker had graag vernomen of dit al werd aangekaart op de Europese top en, zo ja, welke lidstaten zich pro toetreding hebben opgesteld en welke lidstaten zich eerder terughoudend hebben opgesteld.

Het lid komt dan tot de netelige kwestie van de voedselonzekerheid die resulteert uit de oorlog in Oekraïne. Bijna 250 miljoen mensen staan op de rand van de hongersnood. Als de oorlog aanhoudt en de leveringen uit Rusland en Oekraïne beperkt

blijven, kunnen honderden miljoenen mensen in armoede terechtkomen. Dat zal leiden tot meer politieke onrust, wat de mondiale veiligheid in het gedrang kan brengen. Al voor de Russische invasie had het Wereldvoedselprogramma trouwens gewaarschuwd dat 2022 een verschrikkelijk jaar zou worden. De Europese Commissie heeft op 23 maart 2022 een reeks maatregelen voorgesteld om op korte en middellange termijn de voedselzekerheid wereldwijd te verhogen. De Europese Unie wil ook de landbouwers en de consumenten in de EU ondersteunen. In dat verband had Bart Tommelein graag vernomen op welke manier deze maatregel desgevallend ook de Vlaamse landbouwers en bedrijven zal ondersteunen. En wanneer zullen deze maatregelen concreet in voege treden?

Voor het lid vormt de hamvraag rond voedsel hoe we de zelfvoorzienende productie maximaal kunnen integreren in het gemeenschappelijk landbouwbeleid. De Oekraïnecrisis heeft de kwetsbaarheid van een afhankelijkheidspositie aangetoond. Maar ook in het kader van verduurzaming moet Europa de oefening maken om zo min mogelijk afhankelijk te zijn. De import van soja uit Zuid-Amerika is hiervan een goed voorbeeld. Voor de spreker is het duidelijk dat er alternatieve eiwitstrategieën moeten worden uitgedokterd. De vraag is hoe men dit Europees zal aanpakken. Zal Europa daadwerkelijk inzetten op een veerkrachtiger Europees voedselbeleid? En zal het de zogenaamde korte keten mee helpen ondersteunen? Het lid wijst in dat verband op het belang van lokale voedselstrategieën, inclusief stadslandbouw. Met dat laatste wordt in de stad van de spreker, Oostende, al volop geëxperimenteerd. Op welke wijze zal men dit integreren en hoe zal men ten volle inspelen op verduurzaming, zelfvoorziening en die korte keten? Van Matthias De Moor had het lid graag vernomen hoe de Europese Unie dit ziet en hoe ze dat zal aanpakken.

Onmiddellijke hulp zou mogelijk zijn ingeval de huidige blokkade van de Zwarte Zee zou worden opgeheven. Er zitten momenteel ruwweg 25 miljoen ton maïs en tarwe vast in Oekraïne. Dat is evenveel als de jaarlijkse consumptie van alle minst ontwikkelde economieën ter wereld. Drie landen zouden daarvoor moeten bewegen: Rusland zal humanitaire scheepvaart moeten toelaten, Oekraïne moet de toegang tot de haven van Odessa ontmijnen en Turkije moet marine-escortes doorheen de Bosporus toelaten. De spreker had van de Vlaamse vertegenwoordiger graag vernomen welke pistes er op Europees niveau besproken werden om die ongeveer 25 miljoen ton maïs en tarwe te evacueren. En klopt het gerucht dat de Russen zouden begonnen zijn met het leeghalen van die silo's voor eigen gebruik in Rusland? Oekraïense silo's die onbeschadigd zijn gebleven, zitten vol met maïs en gerst, die men nu – ten gevolge van de zeeblokkade – via de weg, langs het spoor, of via de rivieren het land probeert uit te krijgen. Dat verloopt echter bijzonder traag door een hele reeks van controles aan de grenzen van de Europese Unie. Welke maatregelen kan de Europese Unie in dezen nemen om de Oekraïense voorraden alsnog vlotter te transporteren naar de Unie en welke rol kunnen we met de Unie spelen om die voedselvoorraden te verdelen aan de meest kwetsbare ontwikkelingslanden, waar hongersnood dreigt?

Op de Oekraïnegerelateerde defensiekwesties gaat Bart Tommelein hic et nunc niet verder in. Dit is immers een federale aangelegenheid, die in de Kamer van volksvertegenwoordigers te berde moet worden gebracht.

1.2. Tussenkomst van Philippe Muyters

*Philippe Muyters* wenst kort een tweetal vragen te formuleren. Zijn eerste vraag betreft de beslissingen die genomen werden inzake Russische olie. Tegen het einde van dit jaar zou daardoor zo'n 93 procent van de Russische export van olie naar de EU getroffen zijn. Het komt het lid voor dat Rusland allicht vrij snel niet-Europese kopers zal vinden voor die olie, waardoor het Europese olie-embargo Rusland finaal niet of nauwelijks dreigt te raken. Hoe schat men dit op Europees niveau in?

Daarnaast stelt zich ook de kwestie van het optreden van de Europese Centrale Bank bij het bestrijden van de oplopende inflatie. Een punt waarop de spreker ook bij eerdere debriefings reeds is tussengekomen. Men mag er daarbij geredelijk van uitgaan dat het Europese niveau het in toom houden van de inflatie volcontinu afweegt tegen het risico op het fnuiken van de economische groei. Er dient daarbij te worden vastgesteld dat de eerste signalen richting verhoging van de rente, geen negatief effect gehad hebben op de groei, wel integendeel. Hij vraagt zich dan ook af of het niet eerder druk is vanuit een aantal zuiderse EU-lidstaten – die met een enorme staatsschuld zitten – die op heden leidt tot het in toom houden van de rente. Vormt die tweede factor geen betere verklaring voor het aarzelende rentebeleid van de ECB?

1.3. Tussenkomst van Karl Vanlouwe

*Karl Vanlouwe* brengt te berde dat de Europese Raad ook zijn waardering heeft uitgesproken voor de instanties die helpen bij het verzamelen van bewijsmateriaal en meer algemeen bij het onderzoeken van oorlogsmisdaden in Oekraïne. Ook de procureur van het Internationaal Strafhof kreeg in dat verband steun toegezegd. Het lid vraagt zich af of de Europese Raad, dan wel de Europese Commissie, hierin geen meer coördinerende rol zou kunnen spelen. Dit alles natuurlijk in het volle besef dat er hier onderhand al vele honderdduizenden vluchtelingen zijn ten gevolge van de agressie en het geweld van Rusland. Kan Europa voor die slachtoffers een rol spelen, en kan het desgevallend ook zelf een klacht aanhangig maken bij het Internationaal Strafhof?

In verband met de sancties die werden afgesproken, stelt het lid vast dat het bepaald geen eenvoudige zaak is geweest om de 27 lidstaten op één lijn te krijgen. Van Matthias De Moor had hij graag vernomen of er hierover ook intra-Belgisch overleg is geweest, of met andere woorden Vlaanderen hier op de een of andere manier ook bij betrokken is geweest. We kunnen er immers niet onderuit dat de Vlaamse vertegenwoordiger in het verleden niet altijd even welkom was op sommige voorbereidende vergaderingen. Is er al verbetering vast te stellen in die toestand? Is er bijvoorbeeld een grotere betrokkenheid geweest bij de voorbereiding van de buitengewone Europese Raad? En als er inputmogelijkheid geweest is, wat was in dezen dan het standpunt van de Vlaamse Regering?

Voor wat de financiële steun en de wederopbouw van Oekraïne betreft heeft het lid genoteerd dat er sprake is van zo'n 9 miljard euro macro-financiële bijstand. Dat bedrag zou nodig zijn om te voldoen aan de liquiditeitsbehoeften van Oekraïne. Hij vraagt of er in dat verband al duidelijkheid is over de manier waarop die steun zal worden verleend. Zal dat via leningen verlopen, of zal men dat anders aanpakken? Daarnaast was er op de top blijkbaar ook sprake van een platform voor de wederopbouw van Oekraïne. Daarbij zou er blijkbaar een onderscheid gemaakt worden tussen de Rebuild Ukraine Facility, het Ukraine Reconstruction Fund en REPower-EU, waarbij dat laatste dan vooral betrekking had op energie en hernieuwbare energie. Kan de Vlaamse vertegenwoordiger wat duiding geven bij het onderscheid tussen die eerste twee fondsen? En is er daarbij ook al sprake van een bepaald bedrag? Dat lijkt in de lijn van de logica te liggen, aangezien er voor wat de financiële steun betreft al een concreet bedrag van 9 miljard euro circuleert.

Een van de pistes om een en ander te financieren zou gelegen zijn in het naasten van de in de EU bevroren tegoeden. Er zijn daarover al wat min of meer spectaculaire berichten geweest in de media, onder andere over huizen van Russische oligarchen die in Groot-Brittannië in beslag werden genomen. Heeft de Vlaamse vertegenwoordiger er zicht op wat er in België en Vlaanderen allemaal is aan bevroren tegoeden? Gaat het daarbij vooral over financiële tegoeden of ook over onroerend goed? En op welke manier zal men hier desgevallend te werk gaan? Zullen de

lidstaten elk individueel ingrijpen, of zullen inbeslagnames automatisch ten goede komen aan de genoemde Europese fondsen?

Een laatste punt dat Karl Vanlouwe te berde wil brengen betreft het streven om energieonafhankelijk te worden van Rusland, waarbij men vooral af wil van het Russische gas. Daarvoor wordt nu vooral gekeken richting de Verenigde Staten en Qatar. Het vervoer van gas zou dan moeten gebeuren via lng-tankers, wat een tamelijk hoge kostprijs (zo'n 120.000 dollar per dag) met zich brengt, en ook een zwaar capaciteitsprobleem creëert. Er zijn immers gewoon niet genoeg lng-tankers om het gasvolume dat we nu uit Rusland halen volledig te compenseren. Is die problematiek te berde gekomen op de Europese Raad, en heeft dit tot meer duidelijkheid geleid? Zelf zitten we in beginsel overigens tamelijk goed wat dit betreft, met name door de lng-terminal van Zeebrugge.

1.4. Tussenkomst van Johan Deckmyn

Nu het geweld in Oekraïne blijft voortduren wil *Johan Deckmyn* het toch even over de wapenleveringen aan dat land hebben. Sommige landen willen meer wapens leveren, andere landen stellen zich meer aarzelend op. Een en ander levert binnen Europa een behoorlijk complex speelveld op. Het lid refereert in dat verband aan de intentie van Spanje om tanks te leveren aan Oekraïne. Doordat die tanks initieel aan Spanje verkocht werden door Duitsland, moet ook Duitsland zijn goedkeuring geven voor die overdracht. Zo is het immers bepaald in de oorspronkelijke verkoopsvoorwaarden. Op die manier wordt ook de Duitse Bondsregering gevat. En allicht doen er zich intra-Europees nog heel wat van die gevallen voor. Is dit ter sprake gekomen op de Europese Raad en wat is desgevallend de daarvoor afgesproken beleidslijn? Weldra zullen we hier minder zicht op hebben, want er is – terecht – afgesproken om omwille van veiligheidsredenen niet meer te communiceren over dergelijke wapenleveringen.

De uitvoer van Oekraïens graan en maïs zou men nu via het spoor, via de weg en via de rivieren proberen te organiseren. De Zwarte Zeeroute is immers niet meer bruikbaar. Rusland zou ondertussen echter toestemming gegeven hebben om via de haven van Odessa te exporteren. Het lid vraagt hoe solide die toezegging is, mee in het licht van de verklaring van de Vlaamse vertegenwoordiger dat in ruil daarvoor blijkbaar om opheffing van de sancties wordt gevraagd. Hoeveel ruimte is er om op die basis te onderhandelen? De situatie dreigt voor een aantal armere landen immers erg precair te worden. Wat is het standpunt van de Europese Unie in dezen?

Wat de olieboycot betreft, stelt Johan Deckmyn vast dat er een behoorlijk verschillende aanpak is naargelang de import per schip, dan wel via pijplijnen gebeurt. Voor het eerste komt er een onmiddellijk totaalverbod; voor het tweede wordt de import maar zeer geleidelijk beperkt. Zo ontstaat er natuurlijk een behoorlijk ongelijk speelveld, wat Europawijde afspraken erg moeilijk maakt. Het lid heeft hier een erg dubbel gevoel bij. Ook Rusland zelf krijgt hiermee een zeer gemengd signaal. Hoe krijgt men dit binnen de EU uitgelegd? Nog in dat verband raakt de spreker de kwestie aan van de verplichte betaling in roebel voor Russische olie en gas. Sommige landen blijken uiteindelijk toch gezwicht te zijn voor die Russische eis, terwijl de Europese Unie formeel gesproken toch nog steeds op het standpunt staat dat dit niet mag. Wat is in dezen het Europese standpunt? Heeft men begrip voor de landen die gezwicht zijn? En indien niet, is er dan mogelijk een soort uitbrander gegeven aan de betrokken landen? Hoe werkt dit op Europees niveau?

Het lid komt dan tot de kwestie van Servië, dat zich (weliswaar als niet-EU-land) profileert als belangrijkste Europese partner van Rusland. Het minste dat men daarvan kan zeggen is dat dit problematisch dreigt te worden. Wat zijn hier de

concrete standpunten ten aanzien van deze kandidaat-lidstaat? Hoe communiceert men in die omstandigheden vanuit Europa richting Servië?

Inzake het bevriezen van Russische tegoeden in Europa, lijken sommige landen of instanties nu ook te willen overgaan tot de confiscatie van die bevroren tegoeden. Het lid waarschuwt dat zulks wereldwijd een precedent kan creëren dat ook wel eens tegen ons gebruikt zou kunnen worden. Bepaalde schurkenstaten zouden daar wel eens een voorbeeld aan kunnen nemen. Is deze kwestie ook al ter sprake gekomen op Europees niveau?

Met betrekking tot de voor eind juni geplande NAVO-top van Madrid, vraagt het lid hoe het nu precies staat met het bezwaar van Turkije tegen de toetreding van Finland en Zweden tot het bondgenootschap. Wordt het spel echt zo hard gespeeld, of is dit louter een tactiek van Turkije om deze of gene andere toegeving te verkrijgen? Het land in kwestie heeft die tactiek immers eerder al succesvol toegepast. Is deze kwestie aan de orde gekomen naar aanleiding van de Europese Raad? Idem voor de tweeprocentnorm inzake defensie-uitgaven. Over dit NAVO-streefdoel heeft België duidelijk stelling genomen. Is dit desgevallend ook nog ter sprake gekomen op het Europese niveau? Heeft de federale overheid haar houding bevestigd op Europees niveau of zijn er nieuwe ontwikkelingen?

Het lid was ook wat verrast toen de Vlaamse vertegenwoordiger hier de IJzeren Rijn vermeldde. Dat is een heel oud dossier, dat nu plots een militaire dimensie krijgt. Is dit waarlijk een nieuw element dat voor een nieuwe dynamiek kan zorgen? Er werd immers gewag gemaakt van een spoorweg tot in Finland, wat bij een Finse NAVO-toetreding een heel nieuwe context met zich zou brengen. Zou het kunnen dat er door dit militair aspect opnieuw schot komt in dit dossier?

1.5. Tussenkomst van Karin Brouwers

*Karin Brouwers* oppert de bedenking dat de conclusies van de buitengewone Europese Raad, en dan heel in het bijzonder de elementen die betrekking hebben op het zesde sanctiepakket, baden in een sfeer van compromis. Allicht is er zelfs een zucht van opluchting geslaakt toen finaal bleek dat de Europese eensgezindheid behouden kon blijven. Het komt de spreekster voor dat het hier al bij al om een vrij fragiel compromis gaat. De afgelopen weken kwamen er immers meer en meer scheurtjes aan het licht in het eenheidsfront. Het is dus nog maar de vraag of het zesde sanctiepakket genoeg waarborgen biedt om die eenheid te bewaren. Mogelijk zijn er toch te veel concessies gedaan aan Hongarije.

Ook het feit dat, ondanks de gemaakte afspraken, een aantal landen wel degelijk in roebel betalen voor Russisch gas en olie is indicatief voor de fragiliteit van de Europese eenheid vis-à-vis Rusland. Zelfs Duitsland en Oostenrijk hebben al te kennen gegeven dat ze toekomstige rekeningen zouden willen betalen in roebel. Is deze kwestie aan de orde geweest op de buitengewone Europese Raad, en zo ja, wat was dan de conclusie daaromtrent? Dat de landen die zich wel strikt aan het roebelverbod houden ondertussen ook effectief zijn afgesneden van het Russische gas, dreigt het gelijke speelveld ernstig te verstoren. Ook daar bouwt er zich spanning op.

Het lid komt dan tot wat ze het energieverhaal noemt. De energiespecialisten en economen zijn het erover eens dat het compromis over het verbod op import van Russische olie in wezen veeleer een slag in het water is, die op korte termijn vooral de EU zelf zal treffen. Het eigenlijke verbod gaat pas einde 2022 in, wat betekent dat men tot dat tijdstip eigenlijk de Russische oorlogsinspanning zal blijven financieren. En er mag met bijna-zekerheid van uitgegaan worden dat de Russische olie hoe dan ook andere afnemers zal vinden. Daarbij kan in eerste instantie gedacht worden aan China en India die totaal geen boodschap hebben aan de Europese sancties.

Als Rusland onder de wereldmarktprijs gaat met zijn olie, zal het hoe dan ook afnemers vinden. Veel effect op Rusland zal de olieboycot dus niet hebben, terwijl het onzeker blijft hoe we hier zelf dat tekort zullen opvangen. Dit temeer daar de Arabische leden van de OPEC vooralsnog blijkbaar niet bereid zijn om meer olie te gaan oppompen. Het REPowerEU-plan moet daar een antwoord op bieden. In de mate dat het ons onafhankelijk moet maken van energieleveringen vanuit Rusland valt het natuurlijk toe te juichen. De manier waarop een en ander concreet zal moeten worden uitgevoerd blijft – in zoverre we daar zicht op hebben – momenteel echter behoorlijk abstract. Hoe haalbaar zal een en ander zijn? Zo wil men bijvoorbeeld gaan inzetten op de grootschalige productie van zonnepanelen, maar vooralsnog ontbreekt daartoe de productiecapaciteit evenals de daarvoor benodigde grondstoffen. Het is volgens het lid maar de vraag of de Europese Raad zich daar voldoende van bewust was. Mogelijk kan windenergie hier voor wat soelaas zorgen, maar ook dat is geen certitude. Afwachten dus maar, wat dat in de realiteit zal geven. Er zou ook gesproken zijn over noodmaatregelen die kunnen worden genomen ingeval van onderbreking van de leveringen. Wat dergelijke maatregelen precies behelzen, is voor de spreekster evenmin duidelijk.

In de media was vrij snel na afloop van de Europese Raad ook sprake van een verbod op het verzekeren van tankers die Russische olie vervoeren. Daarmee zou Rusland echt getroffen kunnen worden. Ook de olie-uitvoer naar niet-Europese klanten zou zo ernstig bemoeilijkt worden. Is deze specifieke maatregel te berde gekomen op de buitengewone Europese Raad? En is men ervan overtuigd dat men Rusland op die manier echt kan treffen? Of zijn er alternatieve – niet-Europese – verzekeraars waarop Rusland desgevallend een beroep kan doen? Tot zover de problematiek van de sancties tegen Rusland.

Er moet ondertussen ook al naar de toekomst gekeken worden. Ooit zal de Oekraïne-oorlog immers voorbij zijn. Karin Brouwers heeft begrepen dat de Italiaanse premier Mario Draghi al voor de buitengewone Europese Raad een voorstel voor een vredesakkoord gelanceerd heeft, het zogenaamde 4-Point Peace Plan. Is dit ook te berde gekomen op de Europese Raad, en zo ja, wat was dan de positie van de andere lidstaten ten aanzien hiervan? De wederopbouw van Oekraïne is alleszins voorwerp van bespreking geweest op de top. Dat zou moeten gebeuren via een Ukraine Solidarity Trust Fund, wat eigenlijk neerkomt op een soort marshallplan voor Oekraïne. Dat getuigt alleszins van vooruitziendheid van de kant van de Europese Unie. Zeer concreet zullen de plannen in dit stadium allicht nog niet zijn. De te voorziene bedragen zullen insgelijks nog speculatief zijn, evenals de wijze waarop die middelen verstrekt zullen worden. Gaat het over giften, leningen? Het lid stelt daarbij de vraag of ook landen van buiten de Europese Unie al financiële steun hebben toegezegd. En welke rol zullen internationale instellingen als de Wereldbank en het Internationaal Monetair Fonds spelen? Ook cruciaal is de vraag welke organisatie dat herstelplan zal opstellen en coördineren. En op welke manier zal Oekraïne dan het eigenaarschap voor wederopbouw kunnen behouden? Het lid vindt het gepast om nu al toekomstscenario's te voorzien, kwestie dat men niet nog moet beginnen nadenken op het ogenblik dat de vrede al nakend is. De Europese Unie, en het Westen in het algemeen, engageren zich duidelijk voor de heropbouw van Oekraïne. De veroorzaker van alle ellende, Rusland, komt er op die manier natuurlijk wel goed van af. Alleen al daarom is het een goed idee om de geconfisqueerde Russische tegoeden en bezittingen in te zetten voor de wederopbouw van Oekraïne. Maar allicht heeft deze piste nogal wat voeten in de aarde. Is het een reële optie die verder besproken en onderzocht wordt? Oekraïne heeft overigens ook al lange tijd geen te beste reputatie inzake corruptie. Op de internationale ranking staat het land op de 122e plaats op een totaal van 180 landen. Ook daarmee moet rekening worden gehouden. Er zullen veiligheidsmechanismen moeten worden ingebouwd om te voorkomen dat de wederopbouwgelden van hun voorziene doel worden afgewend. Iemand zal daar toezicht moeten op houden.

Wat het defensieluik betreft, juicht het lid toe dat men tot gezamenlijke defensie-inspanningen wil komen. Een van de pistes bestaat in de gezamenlijke aankoop van wapens, met vrijstelling van btw. Van Matthias De Moor had het lid graag vernomen of dit inderdaad zo besproken is, en wat daarin dan de positie van België was. Met name het niet heffen van btw ligt gevoelig in een periode dat de mensen – mee ten gevolge van de oorlog in Oekraïne – af te rekenen hebben met prijsstijgingen allerhande. Het was insgelijks opvallend dat een oud dossier als de IJzeren Rijn nu ook plotsklaps weer actueel wordt, omdat de lijn zou kunnen dienen voor het vervoer van militair materieel. Het lid omschrijft dit als een cynische meevaller.

Karin Brouwers constateert verder dat er nog altijd geen overeenstemming is bereikt om een maximumprijs voor gas in te stellen. Hoe komt dit? Welke landen verzetten zich hiertegen en welke argumenten hanteren ze daarvoor? Zal deze kwestie mogelijk opnieuw aan de orde zijn bij de volgende Europese Raad?

Ze gaat ook nog even in op de kwestie van de voedselzekerheid, die in het gedrang is omdat Oekraïne er niet of amper nog in slaagt om zijn graanoogst te exporteren. Dat heeft alleen al in de Europese Unie geleid tot een toename van de voedselprijzen met 5,6 procent sinds het uitbreken van de Oekraïneoorlog. Dat weegt zwaar voor de Europese consumenten, maar is voor diverse ontwikkelingslanden gewoonweg catastrofaal. De voorgestelde solidariteitscorridors waarlangs Oekraïne toch zou kunnen exporteren, roepen bij het lid diverse vragen op. De belangrijkste daarvan is wie er nu concreet de gesprekken daarover voert met de oorlogvoerende partijen? Zit Turkije daar voor iets tussen, of voert de Europese Unie die gesprekken? Hoe zal, met andere woorden, dit alles concreet in zijn werk gaan?

1.6. Tussenkomst van Staf Aerts

*Staf Aerts* wil nog even ingaan op de tussenkomst van de voorzitter van de Afrikaanse Unie tijdens de buitengewone Europese Raad. Die stelde enerzijds wel begrip te kunnen opbrengen voor de tegen Rusland getroffen sancties, maar ging kort daarop toch met Vladimir Poetin praten. Van onze kant gezien is dat misschien not done, maar de dreigende voedseltekorten en de stijgende prijzen verklaren natuurlijk veel. Het lid wijst in dat verband naar de waarschuwing van de VN dat er in Somaliland – door de aanhoudende droogte – tegen de zomer massale kindersterfte dreigt, en dat op vandaag al 20 procent van de kinderen er de leeftijd van vijf jaar niet haalt. In zo'n situatie is het maar logisch dat de Afrikaanse Unie alle mogelijke pistes aftast. Heeft de Europese Raad in antwoord op die Afrikaanse noden mogelijk bepaalde beloftes gedaan?

De Europese solidariteit mag zich volgens het lid niet beperken tot enkel Oekraïne. Volgens de VN zou er zo'n 4,4 miljard euro nodig zijn om de hongersnood op het Afrikaanse continent te counteren, dat is een gigantisch bedrag, maar het is relatief beperkt in vergelijking met de steun die voor Oekraïne wordt voorbehouden. Het gaat natuurlijk niet op om de ene rampspoed tegen de andere af te wegen, maar het ligt voor de hand dat Europa een reddingslijn zal moeten toewerpen aan de Afrikaanse landen als we willen dat ze zich aansluiten bij de sancties tegen Rusland. Zo niet, zal hun handelen zeker gedicteerd worden door de zoektocht naar voedsel om de hongersnood af te wenden.

## 2. Antwoorden van Matthias De Moor

*Matthias De Moor* zal de vele vragen in chronologische volgorde beantwoorden, hij zal proberen daarbij niet in herhaling te vervallen.

In antwoord op de vragen van Bart Tommelein bevestigt de spreker dat er voor wat de herstelplannen betreft inderdaad minder geld naar België, en dus ook naar Vlaanderen zal gaan, dan initieel verwacht. Er loopt daarover dan ook intra-Belgisch

overleg. De Europese Commissie was er voorstander van om de plannen gewoon te behouden zoals ze zijn, en ze – met minder geld – zo goed mogelijk uit te voeren. Dat zou dan natuurlijk wel enige correcties vereist hebben. Vanuit België, en ook vanuit Vlaanderen, want daarover is intern overleg geweest, is daarop het signaal gegeven dat er in dat geval sowieso een wijziging van de plannen zou nodig zijn. Dat kan gaan van het schrappen van bepaalde projecten, het verminderen in omvang van bepaalde projecten, het verleggen van prioriteiten enzovoort. Daarbij werd ook al rekening gehouden met de vereisten die zullen voortvloeien uit REPowerEU, dat mee geïntegreerd moet worden in de herstelplannen. Ook dat zal geld kosten. Vlaanderen is nu volop bezig met die 'herkalibratie'. Een van de attachés bij de Vlaamse Vertegenwoordiging bij de EU is daar fulltime mee bezig. Gezien de situatie wordt er immers gewerkt met erg korte deadlines, waarbij de plannen, de reacties op die plannen en de reacties op de evaluaties van die plannen elkaar heel snel opvolgen. De spreker kan dan ook verzekeren dat Vlaanderen hier zeer kort op de bal speelt, kwestie van tot een zo optimaal gebruik van de, wat kleiner geworden, Europese middelen te komen.

Een volgende punt betreft de stijgende energieprijzen, de mogelijke impact daarop van REPowerEU, en wat daarover gezegd is op de Europese Raad. Energieonafhankelijkheid, energetisch zelfvoorzienend zijn, het inzetten op energiebesparing, het inzetten op verhoogde energie-efficiëntie zijn evenzovele ideeën en denkpistes die impact zullen hebben op de energieprijs. Daarnaast wordt ook gesproken over het onder de loep nemen van de elektriciteitsmarkt, teneinde na te gaan hoe de hoge gasprijzen van invloed zijn op de elektriciteitsprijzen, kwestie van daar eventueel te kunnen op ingrijpen. Wat dit betreft, zijn we wel nog maar in het onderzoeksstadium. Ondertussen worden er ook al concrete stappen genomen. Zo onder andere wat betreft gemeenschappelijke gasaankopen vanuit de Europese Unie. Die moeten zorgen voor een prijsdrukkend effect. Anderzijds is er – alleszins naar Europese normen – ook heel snel een akkoord bereikt over het aanleggen van gasvoorraden die ons de komende winter moeten doorhelpen. Die voorraadvorming moet op haar beurt een zeker prijsdempend effect hebben op het ogenblik dat het winter wordt. Ook de idee van het invoeren van prijsplafonds werd aangekaart tijdens de Europese Raad. Daar bestaat momenteel wel nog weerstand tegen, omdat het nu eenmaal over een zeer zware marktinterventie gaat die ideologisch niet voor iedereen even makkelijk te slikken is. Daarenboven kan een en ander potentieel ook zorgen voor ongewenste neveneffecten. Voorlopig beperkt men zich er dan ook toe om deze piste ten gronde te onderzoeken. Er wordt dus nagegaan hoe die prijsplafonds desgevallend kunnen worden geïntroduceerd en hoe dat op zich ook al als stok achter de deur kan dienen om de markten wat te kalmeren. Dat is al een hele stap vooruit, want eerder wilde men zelfs dit niet toestaan. Het hoeft verder geen betoog dat veel elementen uit het REPowerEU-plan niet van vandaag op morgen gerealiseerd kunnen worden. Het hele plan is momenteel overigens nog maar een voorstel dat nog verder uitgeklaard en geconcretiseerd moet worden (wat, hoe, hoeveel). Diverse elementen situeren zich ook op de langere termijn. De stijgende energieprijzen zullen dus in eerste instantie vooral gecounterd moeten worden door gezamenlijke gasaankopen bij alternatieve leveranciers.

De exploitatie van de Noordzee als duurzame energiecentrale is in dit opzicht natuurlijk ook goed nieuws. Vlaanderen is daar echter niet zo direct bij betrokken, omdat offshorewindenergie een federale bevoegdheid is. Maar ook vanuit Vlaanderen worden er natuurlijk allerhande inspanningen geleverd om volop in te zetten op hernieuwbare energie. Daar wordt heel sterk in geïnvesteerd. Het Vlaamse bedrijfsleven, daarin aangemoedigd door de Vlaamse overheid, is ook volop betrokken bij de verdere ontwikkeling van windmolentechnologie. Of ook andere landen zich nog bij dat project kunnen aansluiten, lijkt de spreker minstens een goed idee te zijn. Daarover zal dan natuurlijk onderhandeld moeten worden met Frankrijk. Europa kan daar desgevallend een faciliterende rol in spelen.

Dat de invoer van Russische olie via pijpleidingen vooralsnog zo goed als onverlet wordt gelaten, en dat daaruit potentieel een concurrentieverstorend effect kan volgen, is wel degelijk voorwerp van bespreking geweest op de buitengewone Europese Raad. Vlaanderen en België hebben in dit verband gevraagd om te blijven zorgen voor een level playing field, en dus ook goed te blijven monitoren wat er met de aldus ingevoerde olie gebeurt. Met name de impact ervan op de markt dient goed in het oog gehouden te worden. Eerlijkheidshalve moet daar echter wel aan toegevoegd worden dat het momenteel nog niet volledig duidelijk is over welke monitoring-instrumenten de Europese Commissie precies kan beschikken. Voorlopig zal ze dan ook minstens deels moeten rekenen op de eerlijkheid en de goodwill van de betrokken landen. De spreker heeft daar toch redelijk wat vertrouwen in, aangezien die landen hoe dan ook partners zijn in het Europese verhaal en ook zelf vragende partij zijn voor een goed werkende interne markt. Die interne markt staat als te vrijwaren verworvenheid overigens altijd voorop in de conclusies van de Europese Raad. Bij het aannemen van sancties en de daarbij horende uitzonderingen, vormt de vrijwaring van de interne markt dan ook altijd een bekommernis van de eerste orde.

Matthias De Moor bevestigt verder dat Oekraïne vanwege de Europese Unie concessies gekregen heeft inzake importheffingen. De mogelijke impact van het wegvallen van die heffingen op onze Vlaamse ondernemingen is vooralsnog niet echt onderzocht. Meer kan de spreker daar dan ook niet over zeggen.

Wat de opvang van Oekraïense vluchtelingen betreft, is er in algemene zin wel degelijk ondersteuning vanuit de Europese Unie via verschillende fondsen. Maar op de vraag hoe die stromen technisch precies verlopen, moet de spreker hic et nunc het antwoord schuldig blijven. Hij zal die informatie schriftelijk aan de commissie bezorgen. Voor wat de steun aan de Vlaamse lokale besturen betreft, is er een Vlaamse taskforce onder leiding van Jeroen Windey die zich daar specifiek op toelegt. Er loopt dus wel degelijk een overzichts- en coördinatieoefening, om de opvangnoden en -mogelijkheden te detecteren en te inventariseren.

Voor Servië is het momenteel inderdaad wat dansen op het slappe koord. De houding van dat land tegenover Rusland is door de Europese Unie nooit formeel als een rode lijn omschreven. Nog vrij recent is er een bezoek aan Servië geweest van de voorzitter van de Europese Raad, Charles Michel, om het over de toetreding te hebben. De eerste conclusies na die gesprekken waren allemaal positief. Servië was 'on track' en toonde zich bereid om verder constructief mee te stappen in de toetredingsprocedure. Servië zal als partner ook deelnemen aan de komende top tussen de Westelijke Balkan en de EU. De Europese Unie roept Servië dienovereenkomstig dan ook op om mee te stappen in de sancties tegen Rusland. Dat zulks niet gebeurt is overduidelijk. Vooralsnog heeft de EU daar echter geen consequenties aan verbonden. Men kiest in dit stadium nog voor de wortel, veeleer dan voor de stok. Maar in het hele toetredingsverhaal zal dit finaal natuurlijk geen positief element zijn in de beoordeling van Servië.

De mogelijke uitbreiding van de EU door toetreding van Oekraïne, Moldavië en Georgië zal aan bod komen op de volgende Europese Raad. Er tekenen zich in dat verband twee kampen af in de Europese Unie. Enerzijds zijn er de Baltische staten en de staten die het dichtst bij Rusland en Oekraïne liggen. Die pleiten ervoor om de kandidaatsstatus van Oekraïne zo snel mogelijk goed te keuren, kwestie van hen een signaal te geven dat ze wel degelijk bij de Europese familie horen en hen bepaalde voordelen te kunnen toekennen. Op die manier zou Oekraïne verder gestimuleerd worden om volop mee te stappen in een proces van 'Europeanisering'. Andere lidstaten, waaronder ook België, neigen eerder naar een voorzichtige aanpak. Zij houden de strenge voorwaarden voor EU-lidmaatschap in gedachten en wijzen erop dat het voldoen aan die voorwaarden een proces van lange adem is. Die groep wil de zaken dan ook stapsgewijs aanpakken. Het is nu uitkijken naar

het voorstel dat de Europese Commissie hierrond zal doen. Rond 17 juni zou er een advies moeten komen over de toetreding van Oekraïne. Er wordt verwacht dat de Commissie zich relatief neutraal zal opstellen, kwestie van niet te veel tweedracht te zaaien tussen de lidstaten.

Er worden overigens ook nog andere ideeën gelanceerd. Zo lanceerde Emmanuel Macron het idee van een Europese politieke gemeenschap, om partnerschappen aan te gaan die diepgaander kunnen zijn dan nu mogelijk is via het Europees nabuurschapsbeleid. Dit idee is momenteel nog erg embryonaal. Het is mee te berde gebracht door Charles Michel en zal meer in detail besproken worden op de volgende Europese Raad. Men zal proberen te definiëren hoe zo'n Europese politieke gemeenschap er zou kunnen uitzien en van welke voordelen de leden daarvan zouden kunnen genieten. De meerwaarde vis-à-vis het huidige nabuurschapsbeleid zal dus worden afgetoetst. Het zal ook niet eenvoudig zijn om in één structuur erg verschillende landen als het VK, Servië en Oekraïne te vatten. Het eerstgenoemde land is immers vrijwillig uit de EU gestapt, het tweede is weliswaar kandidaat-lid maar stuurt zeer dubbelzinnige signalen uit en het laatste is er ten volle op uit om lid te worden. Daarenboven mag die Europese politieke gemeenschap ook niet louter een soort 'wachtkamertje' worden voor kandidaat-leden. Er moet dus nog heel wat besproken worden.

Inzake de kwestie van de voedselzekerheid verwijst de spreker naar het gemeenschappelijk landbouwbeleid waarbij de Europese Raad heeft opgeroepen om zo snel mogelijk de nieuwe gemeenschappelijke landbouwplannen vast te stellen. Die liggen momenteel immers nog op de tekentafel. Binnen die plannen is er ook altijd aandacht voor verduurzaming, voor de korte keten en voor de boer-tot-bordprincipes. Er mag dus geredelijk van uitgegaan worden dat hier werk van gemaakt wordt. De spreker zal hierover ook nog terugkoppelen met de landbouwattaché, die daarrond werkt.

Ook de kwestie van de meststoffen werd expliciet aangehaald in de conclusies van de buitengewone Europese Raad. Want ook daar stellen zich toeleveringsproblemen. Ook hier wordt nagegaan hoe de Europese Unie zich gecoördineerd en eensgezind op de wereldmarkt kan begeven om de nodige voorraden te verwerven.

De vraag over een eventuele deblokkering van de Zwarte Zee is complex doordat er meerdere betrokken partijen zijn. Dat maakt het voor de Europese Unie bezwaarlijk om daar al te veel op in te zetten. Enerzijds heeft Oekraïne zelf mijnen gelegd, om zich te beschermen tegen de Russische vloot. Anderzijds is er die Russische vloot die de doorgang blokkeert. En de beide partijen wijzen zoals gebruikelijk naar elkaar. Met Rusland onderhandelen is ook niet evident, want het heeft zich tot nog toe bepaald niet de meest betrouwbare onderhandelingspartner getoond. Het diplomatieke venster waarbinnen er eventueel mogelijkheden zouden kunnen liggen, is dan ook erg klein geworden. Daarenboven is het zo goed als ondenkbaar om in te gaan op de Russische eis om de sancties terug te schroeven, aangezien de reden voor die sancties – in casu de aanval op Oekraïne – nog volop aanwezig is. Aangezien er voor de EU objectief dus geen enkele reden is om de sancties te laten vallen, zou dat wél doen hoe dan ook neerkomen op een soort knieval voor Rusland. En dat is nu totaal niet aan de orde. Dat zal ook de reden zijn waarom de diplomatieke weg niet of nauwelijks voorkomt in de conclusies van de Europese Raad. De weinige initiatieven die er wel nog zijn, verlopen via president Macron, die probeert om wat lijnen open te houden met de Russische president. Voorlopig echter zonder veel concreet succes. Om toch enigszins om die blokkade van de Zwarte Zee heen te kunnen, werd de idee van de solidariteitscorridors gelanceerd. Dat vervoer via de weg en het spoor zou moeten kunnen gebeuren zonder al te veel grenscontroles en -formaliteiten. Op die manier kan er komaf gemaakt worden met de huidige wachtrijen aan de Europese buitengrenzen.

Matthias De Moor komt dan tot de vragen over het olie-embargo. Sommige vraagstellers stelden dat de EU daarmee vooral zichzelf pijn zou doen, omdat Rusland vrij gemakkelijk alternatieve afnemers zou vinden. Hij bevestigt dat er hier en daar inderdaad wel alternatieve afnemers zullen zijn, maar om die alternatieve afzetmarkten te bereiken zal Rusland ook veel meer kosten moeten maken. Ze zullen dus wel degelijk een zware prijs moeten betalen, a fortiori als ze ook nog eens hun olie moeten leveren tegen dumpingprijzen. Bij de contractonderhandelingen die Rusland nu moet beginnen voeren met potentiële nieuwe afnemers, staat het dus bepaald niet in een sterke positie. De spreker vermoedt dan ook dat Rusland wel degelijk heel veel last zal ondervinden van het Europese olie-embargo. Maar omgekeerd klopt het evenzeer dat ook de Europese Unie daarmee in last zal komen. Dat was al duidelijk vanaf het begin. Maar om een sterk signaal te kunnen sturen moest de Europese Unie natuurlijk wel bereid zijn om ook in eigen vlees te snijden.

Een volgende kwestie die wordt aangeraakt betreft de vragen over de strijd tegen de inflatie en de rol die de ECB daarin speelt, of zou moeten spelen. De zuidelijke EU-landen zouden daarbij hun volle gewicht in de schaal gooien om rentebeslissingen te beïnvloeden. De spreker stelt dat in alle communicatie die hij daarover gezien heeft, de centrale kwestie er steeds in bestaan heeft dat het inkrimpen van de economische groei moest worden voorkomen. Vanuit het oogpunt van de economische theorie lijkt hem dat een zinvolle piste te zijn, aangezien vergelijkbare situaties zich in het verleden al wel hebben voorgedaan. Dat er met alle mogelijkheden rekening wordt gehouden is dan ook niet meer dan normaal. De ECB heeft trouwens altijd al met inflatieverwachtingen op de middellange termijn gewerkt. De ECB werkt daarbij ook altijd nauw samen met de centrale banken van de lidstaten. Op die manier hebben de centrale banken van de zuidelijke EU-landen dus ook een stem in het kapittel. Of ze een doorslaggevende stem hebben mag echter betwijfeld worden. Dat blijkt alleszins niet uit de communicatie die rond dit thema gebeurt.

Voor wat de onderzoeken naar oorlogsmisdaden betreft, bevestigt de spreker dat het Internationaal Strafhof daarin een belangrijke rol heeft. Als internationaal erkende neutrale speler kan het daarover uitspraken doen. Maar de Europese Unie, en dan met name haar lidstaten, dragen wel degelijk ook bij tot het onderzoek naar oorlogsmisdaden. Ze doen dat door het leveren van forensische en medische expertise bij het onderzoek naar oorlogsmisdaden. Die ondersteuning wordt weliswaar gecoördineerd, maar ze gebeurt in wezen op initiatief van de lidstaten. Op de vraag of de Europese Unie ook zelf formeel klacht kan indienen wegens oorlogsmisdaden, moet Matthias De Moor het antwoord schuldig blijven. Het spreekt voor zich dat de belangrijkste klagende partij Oekraïne zelf is. Om zijn klacht te onderbouwen kan het echter rekenen op de knowhow en de juridische expertise van zijn bondgenoten.

Het antwoord op de vraag of Vlaanderen betrokken was bij de buitengewone Europese Raad is noodzakelijkerwijze wat tweeslachtig. Enerzijds is de Belgische delegatie nog steeds tamelijk beperkt, waardoor er geen plaats was voor de Vlaamse vertegenwoordiger. Anderzijds moet ook wel gezegd worden dat de intra-Belgische voorbereiding correct verlopen is, overeenkomstig de daarvoor voorziene – vrij strikte – procedures. Voorafgaandelijk aan elke Europese Raad wordt binnen de directiegeneraal Europese Zaken en Coördinatie het Belgische standpunt afgesproken. Dat was ook nu weer het geval. Op die manier zijn bijvoorbeeld de Vlaamse aandachtspunten inzake het level playing field en inzake de aandacht voor kleine en middelgrote ondernemingen bij defensie-investeringen meegenomen in het Belgische standpunt. Wat de voorbereiding van de Europese Raden betreft, stellen er zich momenteel dus geen problemen meer. En ondertussen lopen er ook nog steeds gesprekken over deelname door de Vlaamse vertegenwoordiger aan de Europese Raden zelf. In dat verband vallen er zelfs positieve geluiden te noteren. Maar verdere opvolging zal in dezen zeker nodig zijn, ook in het kader van de besprekingen over de herziening van het betreffende samenwerkingsakkoord. Matthias De Moor voelt

vanuit federale hoek echter wel degelijk enige goodwill, om zijn deelname aan Europese Raden mogelijk te maken.

De spreker komt dan tot de financiële aspecten van de steun voor Oekraïne. Hij zal daar wat dieper op ingaan dan het geval was bij zijn inleidende toelichting, want de situatie is tamelijk complex. Bij de 9 miljard euro die hij in dat verband vermeld heeft gaat het over zogenaamde macrofinanciële steun. Het betreft steun die hier en nu wordt toegekend, om de liquiditeitsproblemen van Oekraïne te ondervangen. Op die manier voorkomt men dat Oekraïne verzinkt in een economisch moeras. Daarnaast is er ook nog de kwestie van de financiering van de wederopbouw van het land. Dat is nog niet voor onmiddellijk. Ook daar zal er een nog niet nader bepaalde som geld voor worden voorzien. Deze Rebuild Ukraine Facility zal voornamelijk worden gespijsd via bijdrages vanuit de lidstaten. Dat zal onder andere gebeuren via het hergebruiken of heroriënteren van bepaalde Europese fondsen. De modaliteiten daarvoor maken nog volop voorwerp van bespreking uit. En allicht zullen dit geen gemakkelijke besprekingen worden. Daarnaast is er ook nog eens het Ukraine Reconstruction Platform. Dat is geen fonds, maar een groep van partners – waaronder Oekraïne en de Europese Unie – die samen de politieke beslissingen zullen nemen over waarin en op welke manier er geïnvesteerd zal worden. Ook andere donoren kunnen daaraan deelnemen, waarbij onder andere aan de VS gedacht kan worden.

De spreker bevestigt verder dat Oekraïne inderdaad niet de beste reputatie heeft wat betreft corruptie. Het land geniet echter van een golf van sympathie. In de Raadsconclusies wordt er trouwens expliciet gerefereerd aan het feit dat er heel wat problemen zijn rond corruptie. Daar wordt ook de link gemaakt naar de voorgenomen wederopbouw. Die wordt vanuit de Europese Unie immers ook gezien als een opportuniteit om Oekraïne in het Europese traject te laten stromen. Met name ook wat betreft de anticorruptiemaatregelen die genomen zullen moeten worden. Daarbij zal opvolging door de Europese Commissie noodzakelijk zijn, om ervoor te zorgen dat Oekraïne die middelen goed gebruikt.

De piste om geconfisqueerde Russische tegoeden aan te wenden voor de wederopbouw van Oekraïne ligt effectief ter tafel. Die piste wordt onderzocht, want verschillende lidstaten zijn daar voorstander van. Er zit onmiskenbaar ook een zekere logica in. De redenering gaat dat Rusland veel schade heeft aangericht, zodat het maar logisch is dat het daar ook voor betaalt door middel van genaaste Russische tegoeden. Men gebruikt daarvoor de term 'freeze and seize'. Daarbij rijst wel – ook vanuit België – de vraag of dit juridisch wel mogelijk en sluitend is. Er moet grondig onderzocht worden of dit wel kan, en zo ja, op welke grond dat dan moet gebeuren. De Europese Unie is in dat verband nu verschillende mogelijkheden aan het bekijken. Enerzijds wordt nagegaan of er binnen het kader van het Europees recht kan gewerkt worden, in de zin dat er hier toch sprake is van misdaden die tegen het EU-belang ingaan. Door op die wijze te werk te gaan zou men allicht ook kunnen concluderen dat Russische tegoeden die in dat kader bevroren worden, ook kunnen gebruikt worden voor de wederopbouwinspanningen vanuit de EU. Het is daarbij wel belangrijk dat het omzeilen van sancties vooralsnog nog niet onder die EU-misdaden valt. Een eerste concreet voorstel bestaat er dan ook in om het omzeilen van sancties te verankeren als een misdaad, waarvoor dan ook die middelen kunnen bevroren en gebruikt worden. Een en ander zou wel eens een proces van lange adem kunnen worden. Anderzijds ligt hier natuurlijk ook een verantwoordelijkheid voor de lidstaten. Want die hebben ook hun eigen wetgeving en hebben daarbinnen ook allemaal een zekere vrijheid om wetgeving te ontwikkelen waardoor dat 'freezen en seizen' mogelijk wordt gemaakt. In sommige landen is dat blijkbaar al mogelijk, in andere niet. Ook daar is verder debat nog nodig, maar er kan natuurlijk ook al van elkaar geleerd worden. Hoe dan ook bestaat er binnen de Europese Unie grote eensgezindheid over de noodzaak om die piste te onderzoeken en ook zo snel mogelijk concreet te maken.

Het is verder onmiskenbaar dat de alternatieven voor Russisch gas duurder dreigen uit te vallen omdat ze over zee geïmporteerd moeten worden uit de VS of Qatar. Er zullen daarvoor ook nieuwe investeringen noodzakelijk zijn, die een zeker risico op 'lock-in' met zich kunnen brengen. In de mate immers dat de lng-infrastructuur verder wordt uitgebouwd, zitten we langer vast aan het gebruik van fossiele brandstof. En dat is niet meteen compatibel met de doelstelling om meer in te zetten op hernieuwbare energie. Hoe dan ook mag er van uitgegaan worden dat deze operatie behoorlijk kostelijk zal zijn.

De spreker komt dan tot de vragen van Johan Deckmyn over de wapenleveringen aan Oekraïne. Het klopt dat er inderdaad nogal wat certificaten van verschillende (producerende) landen nodig zijn vooraleer er vanuit een lidstaat militair materieel naar Oekraïne kan worden overgebracht. Dergelijke verhalen hoort men de laatste tijd wel meer. Recent nog over Spaanse tanks die een Duits exportcertificaat behoefden. Deze kwestie is niet specifiek te berde gekomen op de buitengewone Europese Raad. Er is wel gesproken over de European Peace Facility, die in wezen een bundeling van middelen inhoudt met het oog op het heel gericht leveren van militaire steun aan Oekraïne. Daarover was eensgezindheid, ondanks gevoeligheden van bepaalde lidstaten inzake militaire export. De export in kwestie zal worden opgevoerd en verdergezet.

Voor wat het opheffen van de blokkade van de Zwarte Zee betreft, herhaalt Matthias De Moor dat er bijzonder weinig diplomatieke bewegingsruimte is om hierover te onderhandelen. Rusland is immers niet betrouwbaar en stelt onaanvaardbare voorwaarden om zelfs maar rond de tafel te gaan zitten.

Ook voor wat betreft de Russische olie die nog mag worden aangevoerd via het pijpleidingennet, moet in de gaten worden gehouden dat het principe van het level playing field intact blijft. De uitzonderingen die op die manier zijn toegekend zijn louter voor intern gebruik van de begunstigde landen. Hongarije heeft de olie uit die pijplijn nodig om zijn eigen behoeftes te dekken. Er is duidelijk afgesproken dat die olie niet mag worden doorverkocht aan andere Europese landen. Om dat te handhaven zal allicht een goede monitoring en volcontinue opvolging noodzakelijk zijn. Er mogen immers geen al te grote mazen ontstaan in het sanctienet.

Voor wat de betalingen in roebel betreft, is vanuit de Europese Commissie inderdaad het signaal gegeven dat men hier best mee zou stoppen. Dat signaal is echter nooit omgezet in een formeel verbod. Strikt genomen vallen deze betalingen dus niet onder het sanctieregime. De lidstaten, of eerder nog de energiebedrijven in die lidstaten (want zij zijn het die de eigenlijke betalingen uitvoeren), krijgen met andere woorden de ruimte om daar al of niet in mee te gaan. En of ze dat doen, wordt gedetermineerd door de mate waarin men afhankelijk is van Russische gasleveringen. Daar waar er geweigerd wordt om nog verder in roebel te betalen, wordt de gaskraan aan Russische kant immers al eens dichtgedraaid. Daarom verkiest de Europese Unie het om over deze kwestie een zekere flou artistique te behouden. Een en ander is overigens niet altijd geheel eenduidig. Zo betalen de energiebedrijven misschien niet direct in roebel, maar betalen ze in euro aan Gazprombank, dat die betalingen dan zelf omzet in roebel. Er wordt dus behoorlijk wat ruimte gelaten om de kwestie te omzeilen. Juridisch valt tegen die manier van optreden vooralsnog ook weinig te ondernemen. Energiebedrijven die zo in het vizier van de Europese Commissie zouden komen, kunnen immers altijd schermen met het feit dat ze betaald hebben in euro. De spreker benadrukt dat die flou welbewust in stand wordt gehouden, omwille van de afhankelijkheid van Russisch gas. De landen en energiebedrijven die zich wel aan het betalingsverbod in roebel houden ondervinden in eerste instantie wel een zeker concurrentieel nadeel, maar behoren doorgaans tot de categorie van landen die over alternatieven beschikken. Een recent voorbeeld daarvan is het Nederlandse GasTerra, dat geen gas meer geleverd krijgt vanuit Rusland, maar dat zich sterk maakt dat het over voldoende

alternatieven beschikt. In die zin mag men gerust stellen dat de hardliners in het dossier van de betalingen in roebel, net die landen zijn die over de nodige alternatieven beschikken. Alle andere landen en energiebedrijven – waaronder ook Engie – hebben aangegeven zo nodig te zullen meestappen in dat roebelverbod, maar dan enkel als het wordt opgenomen in het Europese sanctiepakket. Vooralsnog is dat formeel niet het geval, zodat men er mag van uitgaan dat die betalingen in roebel nog wel een tijdje zullen doorgaan.

De rol van Turkije in heel dit verhaal is behoorlijk complex. Binnen het Oekraïne-conflict vormt het onmiskenbaar een positieve aanwezigheid door de diplomatieke inspanningen die het levert, ook rond de kwestie van de opheffing van de blokkade van de Zwarte Zeehavens. Het probeert ook duidelijk nog de diplomatieke lijnen met Rusland open te houden, kwestie van toch nog enige dialoog te hebben met dat land. Waar mogelijk probeert het ook om aanzetten te geven tot de-escalatie van het conflict. Het blijkt hoe dan ook een nuttig kanaal om signalen te geven richting Rusland. Anderzijds ligt het natuurlijk wel danig dwars wat de kwestie van de uitbreiding van de NAVO met Zweden en Finland betreft. Het weigert vooralsnog zijn instemming te betuigen met de kandidatuur van die twee landen. Naast een nuttige partner is het dus ook een moeilijke partner. Het is dan ook moeilijk in te schatten welke houding het land zal innemen op de aanstaande NAVO-top van Madrid. Er zijn mensen die denken dat als puntje bij paaltje komt Turkije het toch niet zo hard zal spelen. Maar doordat het zo'n speciaal geval is, blijft het toch altijd nog wat afwachten.

Wat de kwestie van de tweeprocentnorm voor defensie-uitgaven betreft, kan men niet om de vaststelling heen dat er momenteel in heel de Europese Unie sprake is van een acuut investeringstekort in militair materieel. Die vaststelling wordt ook gedragen binnen de Europese Raad, wat geleid heeft tot een beweging om tot een reële invulling van de vooropgestelde tweeprocentnorm te komen. Daarbij dient overigens ook opgemerkt te worden dat de link met de NAVO op de recente Europese Raden telkenmale actief en heel bewust voor het voetlicht is gebracht. De twee entiteiten zijn momenteel letterlijk onlosmakelijk met elkaar verbonden. De inhaalbeweging inzake militaire investeringen is duidelijk ingezet en er wordt een groeipad gevolgd waarbij die twee procent een belangrijke horizon is.

Matthias De Moor gaat dan in op de door diverse leden aangehaalde kwestie van de IJzeren Rijn. Die zou eigenlijk altijd al voor duaal gebruik (civiel en militair) bedoeld geweest zijn. Een van de redenen waarom dit dossier zo lang blijft aansleepen is dat met name aan Nederlandse kant de kosten-batenanalyse niet bijster positief uitvalt. Voor Nederland zou er zo bijvoorbeeld een natuurreservaat helemaal geherorganiseerd moeten worden. De militaire meerwaarde van de lijn kan nu echter een extra wegingsfactor worden in de studies en de debatten. Daardoor zou er desgevallend meer schot in de zaak kunnen komen. Van Vlaamse kant zal men allicht niet nalaten om te wijzen op de bijkomende Europese mogelijkheden die zich hier aandienen. Maar het blijft finaal natuurlijk toch de Nederlandse partner die hier de beslissende stem heeft. Daar zijn de praktische beslommeringen immers het grootst en moeten de meeste gevoeligheden overwonnen worden.

De spreker bevestigt verder dat het zesde sanctiepakket een sfeer van compromis uitademt. Maar in de Europese besluitvorming is zoiets sowieso eerder regel dan uitzondering. Eventuele scheurtjes die er nog waren in dat compromisgeheel zullen zijns inziens echter niet meer voor onenigheid zorgen. Men is tot eensgezindheid gekomen over het sanctiepakket en over de Raadsconclusies en men zal die eenheid ook gestand blijven doen. De scheurtjes die er misschien waren zijn ondertussen overigens helemaal weggecondenseerd. Het klopt dat er wat concessies zijn gedaan aan Hongarije. Maar met name voor wat de kwestie van de olie betreft, waren die concessies ook zo goed als onvermijdelijk. Daarzonder zouden Hongarije, maar ook Slowakije en Tsjechië immers zwaar in de problemen gekomen zijn. Dat

ligt enigszins anders voor het van de sanctielijst halen van de Russische patriarch Kirill. Dat is onmiskenbaar een ongelukkige zaak, maar ter verklaring van een en ander moet wel gezegd worden dat Hongarije dat gespeeld heeft op een manier waardoor het in de ogen van de andere Europese partners maar een zeer minieme toegeving leek te zijn. Ten gronde kan men ook stellen dat het van de sanctielijst schrappen van de betrokkene maar een kleine prijs was om tot een gezamenlijk sanctiepakket te komen.

De voorgenomen afbouw van de afhankelijkheid van Russische fossiele brandstoffen zal voor de Europese Unie een hele uitdaging vormen. Het REPowerEU-plan zal daar mee een antwoord op moeten bieden. Er zal alleszins op korte termijn gezocht moeten worden naar andere leveranciers, waaronder de Golfstaten. Voor de wat langere termijn zal er geïnvesteerd moeten worden in hernieuwbare energie. Ook wat dat betreft stellen zich trouwens de nodige uitdagingen. Matthias De Moor merkt daarbij op dat het REPowerEU-plan ook niet helemaal op zichzelf staat. Het is ook gelinkt aan het Fit for 55-pakket, waarover al langere tijd besprekingen lopen en dat nu onder het Franse EU-voorzitterschap ook in een stroomversnelling aan het komen is. Ook daarin worden diverse zaken aangekondigd, en wordt het investeren in hernieuwbare energie aangespoord en aangemoedigd. Ook is er (net zoals dat ook in andere dossiers het geval is) aandacht voor het verhogen van de productiecapaciteit, het verhogen van de innovatiemogelijkheden en het verhogen van de toeleveringszekerheid via betrouwbare partners. Op die manier sluit ook Fit for 55 aan bij het afbouwverhaal naar aanleiding van het Oekraïneconflict. De spreker wijst er in dat verband op dat er bij de hernieuwbare-energieproductie ook flink wat zeldzame aardmaterialen nodig zijn, waarvoor men evenzeer betrouwbare partnerschappen nodig heeft.

De eventualiteit van noodmaatregelen bij het volledig wegvallen van de Russische toevoer is eveneens voorwerp van gesprek geweest op de Europese Raad. Rusland zal nu ongetwijfeld ook vaststellen dat zijn olie-uitvoer via de pijplijn onverlet gelaten wordt, omdat Hongarije daar heel erg afhankelijk van is. Als dat Rusland uitkomt, kan het dus altijd beslissen om ook die pijplijnen dicht te gooien. Het is voor die eventualiteit dat Hongarije er tijdens de besprekingen op aangedrongen heeft om toch enige garanties te hebben qua belevering. Daarom is afgesproken dat in dat geval de andere Europese landen Hongarije te hulp zullen schieten. Hoe dat dan concreet zal gebeuren is voor de spreker niet geheel duidelijk, maar er wordt wel degelijk gewerkt aan noodmaatregelen. Maar iedereen hoopt natuurlijk vooral dat de pijplijnen niet op korte termijn droog zullen vallen.

Het verbod om Russische schepen te verzekeren is al in voege. Maar de grote meerderheid van die verzekeringen wordt afgesloten door instanties in de VS en het VK. Ook die hebben echter al soortgelijke sancties vastgelegd. Er is dus wel degelijk een impact. Maar het verbod treft natuurlijk ook het vervoer van voedsel en landbouwproducten vanuit Rusland. De negatieve effecten daarvan laten zich vooral voelen in Afrika, het Midden-Oosten en een aantal Aziatische landen. Zij zijn dan ook minder opgezet met dit verbod.

Matthias De Moor geeft verder nog mee dat er in de voorliggende Raadsconclusies nergens gewag gemaakt wordt van diplomatieke openingen of vredesvoorstellen richting Rusland. Men beperkt zich tot het veroordelen van Rusland, het uitspreken van steun voor Oekraïne en het nemen van sancties. Voor eventuele diplomatieke initiatieven richting Rusland moet men hic et nunc bij president Macron zijn, die op eigen initiatief met Vladimir Poetin gebeld heeft. Maar die gesprekken verlopen niet echt constructief en maken ook niet het voorwerp uit van een echte Europese consensus. De contacten zijn momenteel louter aftastend, en dan nog. Het algemeen aanvoelen is dat er eerst nog militair wat moet veranderen op het terrein. In het beste geval raakt Rusland dermate verzwakt dat het met meer bereidwilligheid aan de onderhandelingstafel komt te zitten. Maar ook hier spelen diverse onvoorspelbare factoren een rol.

Een vernederde tegenstander vormt immers ook slechts zelden een ideale gesprekspartner. Het zoeken en vinden van de hiervoor benodigde evenwichten zal dus allicht nog een hele tijd vergen.

Het eigenaarschap van Oekraïne bij de wederopbouw zal verzekerd worden door zijn deelname aan het Ukraine Reconstruction Platform. Voor de Europese Unie is in deze oorlog de baseline dat Oekraïne terug soeverein moet zijn en zelf zijn toekomst moet kunnen bepalen. In de mate dat daar Europese middelen naartoe gaan, spreekt het natuurlijk wel voor zich dat de EU wil kunnen meepraten over de besteding ervan. Maar de focus blijft gericht op het herstellen van de beslissingsbevoegdheid van de Oekraïense autoriteiten.

De vrijstelling van btw voor de voorgenomen militaire aankopen staat letterlijk in de Europese Raadsconclusies en is bedoeld om de huidige situatie van onderinvestering in defensiecapaciteit mee te helpen remediëren. Deze piste ligt overigens nog maar ter studie, het is nog geen beslist beleid.

De Afrikaanse Unie was, zoals gezegd, op de buitengewone Europese Raad vertegenwoordigd door haar voorzitter, de Senegalese president Macky Sall, waar hij de verantwoordelijkheid voor de crisis bij Rusland legde. Op bezoek bij Vladimir Poetin nam hij echter een andere houding aan, in de zin dat hij diens inspanningen om de zaak te deblokkeren loofde. Die houding valt ook best te begrijpen. Het eerste doel van de betrokkene bestaat immers in het vinden van oplossingen om de voedselstroom naar het Afrikaanse continent gaande te houden. Affiliatie met deze of gene kant in het conflict is hic et nunc duidelijk geen bepalende factor. Men wil hier geen kant kiezen. Men kon dat ook merken aan het stemgedrag van vele Afrikaanse landen in de VN als het ging over het veroordelen van de Russische agressie. Het minste dat men kan zeggen is dat daar toch wel enige aarzeling te noteren viel. Europa heeft dan ook heel wat inspanningen moeten leveren om sommige Afrikaanse staten te overtuigen.

Het is ook duidelijk dat Europa daar veel te verliezen heeft als het er niet in slaagt zijn narratief aan de man te brengen. Het spreekt ook voor zich dat het niet op gaat om de handen in onschuld te wassen als het gaat over de nadelige gevolgen die Afrika en andere ontwikkelingslanden ondervinden van het conflict. Sommige van de door de EU afgekondigde sancties hebben nu eenmaal een impact op de voedselstromen naar die landen. Dat doet overigens niets af van het feit dat de hoofdverantwoordelijkheid evidenterwijze bij Rusland ligt. Dat Europese narratief ingang laten vinden bij de getroffen landen blijkt bepaald geen sinecure te zijn. Het narratief van Rusland waarbij er gewezen wordt naar Europa als verantwoordelijke, is daarentegen wel tamelijk succesvol.

Vandaar het belang van initiatieven zoals het FARM-initiatief. Dat is erop gericht de wereldhandel in landbouwgoederen zoveel mogelijk te vrijwaren, de Europese productie van landbouwgoederen ook meer toe te spitsen op ontwikkelingslanden en investeringen te doen in landbouwproductie in de getroffen landen zelf. Samen met de solidariteitscorridors zijn dit evenzovele positieve signalen die ook een praktische meerwaarde kunnen betekenen voor de Afrikaanse Unie en de andere getroffen ontwikkelingslanden en die dan ook wel een tegengewicht bieden voor het narratief van Rusland.

Bijkomend stelt zich het probleem dat de Afrikaanse Unie ook wel heeft opgemerkt dat de solidariteit met Oekraïne echt enorm is. Dat heeft bij hen – in vergelijkend opzicht – een zeker gevoel van achterstelling opgeroepen. Ook dat aanvoelen zal gekeerd moeten worden via communicatieve inspanningen, maar ook met de nodige middelen. Matthias De Moor is ter zake de mening toegedaan dat Europa wel degelijk voldoende oog heeft voor de noden van zijn Afrikaanse partners, maar dat het zaak

zal zijn om die inspanningen onverdroten verder te zetten en ze ook meer in de schijnwerpers te zetten.

Voor de meer concrete vragen die hij gesteld heeft kan *Bart Tommelein* er zich in vinden dat de antwoorden hem achteraf schriftelijk zullen bezorgd worden.

De *voorzitter* dankt de spreker voor diens uitgebreide toelichting over de buitengewone Europese Raad van 30 en 31 mei 2022 en maakt alvast een afspraak voor een volgende Europese debriefing naar aanleiding van de voor 23 en 24 juni 2022 voorziene Europese Raad. Ze noteert dat de antwoorden op de meer technische vragen die vandaag niet onmiddellijk konden worden verstrekt, later schriftelijk zullen worden bezorgd.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Karl VANLOUWE
Kristof SLAGMULDER,
verslaggevers

**Gebruikte afkortingen**

| | |
|---|---|
| bbp | bruto binnenlands product |
| CARE | Cohesion's Action for Refugees in Europe |
| ECB | Europese Centrale Bank |
| EPF | European Peace Facility |
| EU | Europese Unie |
| FARM | Food and Agriculture Resilience Mission |
| ggo | genetisch gemodificeerd organisme |
| GLB | gemeenschappelijk landbouwbeleid |
| NAVO | Noord-Atlantische Verdragsorganisatie |
| OPEC | Organization of the Petroleum Exporting Countries |
| REACT-EU | Recovery Assistance for Cohesion and the Territories of Europe |
| RRF | Recovery and Resilience Facility |
| VK | Verenigd Koninkrijk |
| VN | Verenigde Naties |
| VS | Verenigde Staten |

BIJLAGE:

Aanvullende antwoorden verstrekt na de commissiebespreking

1. Aanvullend antwoord aangaande de steun voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen

Vanuit het cohesiebeleid is er voor de Vlaamse lokale besturen geen concrete ondersteuning. De Europese Unie heeft het mogelijk gemaakt om niet-bestede cohesiemiddelen te gebruiken voor vluchtelingenopvang (via de initiatieven CARE en CARE+). Voor Vlaanderen is dit echter weinig relevant, aangezien het gaat over de cohesiemiddelen voor de periode 2014-2021, waarvan de bestemming al volledig vastligt. Vlaanderen heeft er dus geen gebruik van gemaakt.

Met op maat gesneden steun via het Technical Support Instrument zullen de lidstaten hulp krijgen bij het opbouwen van institutionele en operationele capaciteit om mensen die de oorlog in Oekraïne ontvluchten, op te vangen, hun sociale en economische integratie te verbeteren en optimaal gebruik te maken van de beschikbare EU-middelen om gezinnen of niet-begeleide kinderen onderdak te bieden.

Daarnaast kunnen de lidstaten gebruikmaken van de beschikbare financiering in het kader van REACT-EU, met name de tranche voor 2022 van maximaal 10 miljard euro. Maar geen van deze zaken zijn specifiek gericht op ondersteuning van lokale overheden.

2. Aanvullend antwoord op de vragen over de voedselzekerheid en de rol van het gemeenschappelijk landbouwbeleid hierin

De boer-tot-bordstrategie moet zorgen voor een verdere transitie naar een duurzaam voedselsysteem in de EU. Deze strategie werd in grote lijnen positief onthaald en schuift heel wat acties naar voor, zowel voor landbouwers, maar ook voor andere spelers in de keten. Sinds de Russische invasie in Oekraïne is er verhoogde aandacht voor de voedselzekerheid in de EU. Dat heeft onder andere zijn vertaalslag gekregen in een verklaring van de Europese staats- en regeringsleiders in mei 2022. De Europese Raad roept daarin op tot effectieve internationale coördinatie om te zorgen voor een alomvattende wereldwijde respons op voedselzekerheid. De Europese Raad erkent de rol van het GLB in de bijdrage van de EU aan voedselzekerheid.

De EU is zich bewust van de afhankelijkheid van derde landen voor plantaardige eiwitten die ontstond naar aanleiding van haar gevoerde handelsbeleid in de voorbije decennia, waarbij douane-importtarieven werden afgebouwd voor soja uit derde landen (onder andere via het Blair House Agreement van 1992). Derde landen hanteren minder stringente productierandvoorwaarden ten aanzien van deze teelten ten opzichte van de EU zelf (bv. toepassing van ggo-technieken toegelaten in de VS en Latijns-Amerika, verboden voor EU-boeren zelf, maar import en gebruik in EU van ggo-soja is wel geautoriseerd). Hierdoor benadeelt de EU de lokale productie van eiwithoudende gewassen ten opzichte van geïmporteerde gewassen. In een systeem van geliberaliseerde vrijhandel worden goederen gemaakt door wie een comparatief kostenvoordeel heeft; dat is voor eiwithoudende gewassen niet anders dan voor andere goederen.

Om het ongelijke speelveld enigszins te egaliseren heeft de EU in het verleden al initiatief genomen. Vooral in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid zijn mogelijkheden voorzien om de eigen productie van plantaardige eiwitten te stimuleren, onder meer via steun gekoppeld aan de productie van deze gewassen. In maart 2022 riep een coalitie van lidstaten de Commissie op om een EU eiwitstrategie te ontwikkelen. Vlaanderen heeft deze oproep gesteund. De Commissie had sympathie voor dit voorstel maar moedigde de lidstaten zelf ook aan om eiwitstrategieën uit te werken. Vlaanderen heeft alvast zo'n strategie om de afhankelijkheid van de import te verminderen.

Wat betreft de vraag naar een veerkrachtiger Europees voedselbeleid, heeft de Europese Commissie in 2020 de strategie Van Boer tot Bord gelanceerd, die hoger werd toegelicht.

Wat betreft de vraag over de lokale voedselstrategieën: de Europese Commissie waakt over de naleving van de regels van de interne markt. Dit betekent dus dat het in de EU niet evident is om bijvoorbeeld Vlaamse voedingsproducten te promoten. Wel kunnen we lokale voedselvoorziening stimuleren, maar dit moet behoedzaam gebeuren zodat de regels van de interne markt niet worden geschonden.